1836. **No. 12.**

LEEUWARDER COURANT

DINGSDAG **den 9 FEBRUARIJ.**

BIJ DEZE COURANT WORDT EEN BIJVOEGSEL UITGEGEVEN.

De Staatsraad, Gouverneur van Vriesland, brengt ter kennis van de belanghebbende personen, dat op heden invorderbaar gesteld, en ten voorschreven einde afgezonden zijn, de kohieren voor de grondbelasting op de gebouwde en ongebouwde eigendommen, over het loopende dienstjaar 1836, van al de Gemeenten of Ontvang-Districten dezer Provincie.

Leeuwarden, den 1 Februarij 1836.

De Staatsraad, Gouverneur,
VAN ZUIJLEN VAN NIJEVELT.

BEKENDMAKING.

Burgemeester en Wethouders der Stad Leeuwarden, brengen, bij deze, ter kennis van de Ingezetenen, dat het Contingent, in dit jaar, door deze Stad, voor de ligting der Nationale Militie te leveren, is *negen en zestig man.*

Leeuwarden, den 8 Februarij 1836.

Burgemeester en Wethouders voornoemd,
THIJS FEENSTRA.
Ter ordonnantie van dezelven,
M. S. DE WAL.

PRUISSEN.

BERLIJN, *den* 31 *Januarij*. De vroeger verspreide geruchten, omtrent eene aanstaande verbodswet op den handel in vreemde effecten, heeft zich bevestigd. Onze *Staats-Courant* van heden bevat een koninklijk besluit in dien geest, waarbij, onder anderen, bepaald wordt: dat het sluiten van contracten, tot het koopen op tijd, zal gestraft worden met eene geldboete, welke een vierde bedraagt van de som, welke verhandeld is, of met eene naar evenredigheid gelijkstaande gevangenisstraf; dat alle reeds geslotene en nog loopende contracten over Spaansche schuldbrieven, binnen acht dagen na de afkondiging der wet, zullen moeten afgedaan zijn; dat alle beëedigde makelaars, wanneer zij op tijd over Spaansche schuldbrieven handelen, van hun ambt zullen ontzet worden; dat een bijzonder persoon, geen beëedigd makelaar zijnde, die voor iemand zoodanige commissie doet, met gevangenis van zes maanden tot drie jaren zal gestraft worden, enz.

FRANKRIJK.

PARIJS, *den* 1 *Februarij*. In de zitting van Zondag den 31 Januarij heeft het Hof der Pairs het verhoor van *Fieschi* voortgezet. Op de deswege door den President achtervolgens aan hem gerigte vragen, heeft hij wederom met dezelfde bedaardheid als den vorigen dag geantwoord. Wij laten hier hoofdzakelijk zijne antwoorden volgen:

Van de drie vrouwen, welke hem dikwijls in zijne woning kwamen bezoeken, was slechts eene, *Nina Lassave*, zijne beminde; doch nimmer had hij met haar over zijn ontwerp gesproken, en zij kende ook den aard zijner betrekkingen met *Morey* en *Pepin* niet; alleen had hij haar in allen gevalle voorbereid en gezegd, dat wanneer hij eens mogt komen te sterven, deze zijne beide vrienden op zich genomen hadden haar elk 5 Fr. per maand als onderstand toe te voegen. — *Boireau* kende hij sedert December 1834, toen hij opgehouden had met werken en in zijne ledige uren dikwijls *Boireau* opzocht. Nimmer was deze echter tot in zijne kamer doorgedrongen; eens slechts herinnert hij zich hem aan de deur afgewezen te hebben, omdat hij toen juist aan het opstellen zijner machine was. Hij had hem nimmer in beleedigende bewoordingen van de regering hooren spreken, dan eens toen hij beschonken was. Wel had hij hem eens verteld, dat een zijner vrienden, hem van het komplot van Neuilly sprekende, hem gezegd had, dat ongeveer vijftig personen daarin ingewijd waren, en dat het komplot bestuurd werd door eenen man, zeer schrander en bekwaam om de leiding van allerlei zaken op zich te nemen, doch den naam van dien man had hij vergeten.

Terug komende op hetgeen hij in zijn vroeger verhoor van *Cavaignac* had gezegd, zeide hij nu dat hij *Cavaignac* persoonlijk niet kende, doch dat *Pepin* daarentegen zeer goed met hem bekend was; die beschuldigde sprak van hem telkens in de gunstigste bewoordingen, en noemde hem eenen man van wijze en deugdzame beginselen. Hij (*Fieschi*) wist niet waarom *Cavaignac* de beloofde geweren niet leverde, te meer daar *Pepin* eenen wissel van 500 fr. van hem had. Hij geloofde dat de ontvlugting uit de St. Pelagie-gevangenis daarom beproefd werd, omdat *Pepin* de gevangenen had kennis gegeven van hetgeen er op den dag der wapenschouw zoude plaats hebben, en dat zij daarbij wilden tegenwoordig zijn. Hij heeft dan ook naderhand door *Pepin* kennis bekomen van de ontvlugting, en wist door hem, waar verscheidene ontvlugten zich verborgen hielden. Hij intusschen bleef met ijver aan de uitvoering van zijn ontwerp arbeiden, doch bemerkte spoedig dat *Pepin*, die eigenlijk de hoofdpersoon was, hem niet in al zijne geheimen inliet. Zoo had *Pepin* onder anderen eene reis met *Morey* gemaakt, waarvan men het doel voor hem verborgen hield; doch uit de antwoorden van laatstgenoemden, die niet van de schranderste is, was hem ten duidelijkste gebleken, dat zij in verscheidene steden binnenslands of ook wel misschien buitenslands geweest waren, om met de verschillende geheime genootschappen bijeenkomsten te houden, en om aan te kondigen hetgeen gebeuren zoude, ten einde zich bereid te houden om partij te trekken van de misdaad, die te Parijs zou bedreven worden. Aldus had *Pepin* het berigt van 's Konings dood door de patiotsche dagbladen doen aankondigen.

Terwijl voorts *Fieschi* elke gelegenheid te baat neemt, *Morey* en *Pepin*, vooral echter laatstgenoemden, dien hij schraapzuchtig en laaghartig noemt, in het ongunstigst daglicht te stellen en als zijne medepligtigen op te geven, tracht hij *Boireau* te verontschuldigen. Zoo zou deze wel tegenwoordig geweest zijn toen hij eene gekromde ijzeren staaf kocht voor den kruidstraal tot aansteking der machine, doch de bestemming van die staaf niet gekend hebben, evenmin als hij wist waartoe de boor zou dienen, welke *Fieschi* van hem geleend had om eenige van de zundgaten der geweerloopen door te boren. Doch naderhand was *Boireau* door *Pepin* van alles onderrigt, en toen volgens afspraak, daags voor den aanslag, *Pepin* het huis op den Boulevard du Temple te paard zou voorbij rijden, opdat *Fieschi* alzoo behoorlijk de machine op de noodige hoogte zou kunnen rigten, was deze zeer verwonderd in diens plaats *Boireau* te zien komen. Hij was gebelgd op *Pepin*, dat hij een zoo gewigtig geheim aan eenen onverstandigen jongeling had durven toevertrouwen.

Het kruid en de kogels werden den 27sten ten 5 ure na den middag door *Morey* op de Kamer van *Fieschi* gebragt; beiden waren tot 9 ure bezig met het laden der geweren; *Fieschi* stopte de kogels in de loopen, sloeg dezelve een eind wegs in met den hamer en den kleinen laadstok, terwijl *Morey* de lading met den grooten laadstok aanzette. Reeds veertien dagen te voren was buiten de barrière eene proefneming met den kruidstraal gedaan, aan welker doelmatigheid *Pepin* en *Morey* nog hadden schijnen te twijfelen, doch waarvan zij thans het uitgebreide nut inzagen.

Fieschi had met *Morey* afgesproken, dat zij zich aan de barrière van Montreuil aantreffen zouden, indien alles naar wensch afliep. Laatstgenoemde had hem gezegd: „Wanneer alles zal vernield zijn, zullen wij de telegrafen gaan afbreken en de schuren in de omstreken van Parijs in brand steken; zij zullen daarop spoedig terug komen, maar wij zullen hen verdelgen." Herhaaldelijk spraken hem *Pepin* en *Morey* van hetgeen na den aanslag zou plaats hebben, van het heerlijke vooruitzigt, dat de toekomst voor hen opleverde, doch hij had daarop geantwoord: „Spreek toch niet op die wijze; het verledene is niet meer in onze magt, het tegenwoordige alleen ligt binnen ons bereik; de toekomst kent God alleen!" *Morey* had onder anderen ook nog gezegd, dat de natie alsdan rijk zal zijn, want allen die tijdens het Keizerschap en later hun fortuin gemaakt hebben, zonden van een gedeelte van dien last ontheven worden. De bezitters van een millioen zullen op twee of drie maal honderd duizend fr. verminderd worden; het overige zal met de nationale goederen worden vereenigd. Overigens sprak *Morey* weinig over staatkunde, en vond daarin weinig smaak; hij scheen meer zin te hebben in het lossen van eenige geweerschoten, waarin hij bijzonder behendig was; over het geheel beschouwde *Fieschi* hem als groot en edelmoedig; hij had hem als een kind aan zijne tafel ontvangen en zelf voorzien in de middelen om hem te redden.

Ten slotte verklaarde *Fieschi* te volharden in al hetgeen hij aan het Hof had gezegd, hoe bezwarend zijne gezegden voor zijne medebeschuldigden ook mogten zijn; hij trachtte geenszins zijne eigen daad te bemantelen, maar wilde evenmin de schuld van anderen verbergen.

Van den 2den. Gisteren is de beschuldigde *Pepin* voor het geregtshof der pairs ondervraagd. Hij heeft, zoo wel als *Morey*, tot de partij der republikeinen behoord, en is lid geweest van het genootschap *van de regten van den mensch.* Volgens *Fieschi* moet hij de man zijn geweest, die het geld heeft gegeven. Het blijkt, dat hij de middelen daartoe heeft bezeten. Hij ontkent niet, *Fieschi* meermalen te hebben gesproken, maar verzekert, dat dezelve zich steeds als hulpbehoevend bij hem heeft voorgedaan, en dat hij denzelven als zoodanig eenigen onderstand heeft gegeven. Hij ontkent, even als *Morey*, al de bezwaren, welke hem door *Fieschi* worden te last gelegd. Bij zijne verontschuldiging heeft hij zich echter een paar malen tegengesproken, en men heeft hem ook een boekje vertoond, waarin hij met zijne eigene hand, in twee sommen, heeft opgeschreven het juiste geldbedrag, hetwelk *Fieschi* opgeeft, van hem, voor de vervaardiging van het moord-werktuig, te hebben ontvangen. *Pepin* wil het doen voorkomen, als of die sommen voor levensmiddelen waren gegeven, ofschoon hij op zijn boekje heeft opgeteekend, dat het geld voor hout en huur is uitgegeven. Hij heeft ontkend, eene reis in de zuid-oostelijke departementen te hebben gedaan, en den 27 Julij te hebben aangenomen, om te paard, langs de Boulevards te zullen rijden, ten einde *Fieschi* bij het rigten van zijn moordtuig tot doel te verstrekken, en *Boireau* in zijne plaats te hebben gezonden.

Heden is de ondervraging van *Boireau* begonnen.

Van de zijde der liberalen wordt aangemerkt, dat, al werd de medepligtigheid van *Morey* en *Pepin* volledig bewezen, daaruit toch niets anders zou kunnen volgen, dan dat de misdaad door weinige en weinig beduidende personen is bedreven, en dat het regtsgeding nimmer zoude kunnen strekken, om nieuwe maatregelen van bedwang tegen de drukpers en de regtspleging door middel van gezworenen, te verontschuldigen.

Donderdag zal de Kamer der gedeputeerden hare beraadslagingen beginnen over het voorstel van den heer *Gouin*, betreffende de reductie der 5 pCt. renten. Omtrent deze reductie is een tweede voorstel ingezonden, van den heer *Bodin*, hetwelk als een tegenhanger van dat van den heer *Gouin* moet worden aangemerkt, en hetwelk schijnt te moeten strekken, om onder de voorstanders van het laatstgenoemde eenig verschil van gevoelens te doen ontstaan. Bij dit voorstel wordt eene algeheele aflossing van de 5 pCt. renten tegen *pari* voorgedragen, met aanbod aan degenen, welke zulks zouden mogen verlangen, van 4½ pCt. renten, onder waarborg van binnen de *tien* eerstkomende jaren niet verder te zullen worden gereduceerd. Voorts zoude, volgens dit voorstel, aan den minister de bevoegdheid worden verzekerd, om, des noods, aan degenen, welke in deze conversie zouden willen deel nemen, eene annuïteit van één half ten honderd, gedurende uiterlijk *acht* jaren, te verzekeren; — welke annuïteit voor houders, *boven* 60 jaren, in eene lijfrente zoude kunnen worden veranderd.

De *Moniteur* herhaalt heden het gisteren avond voor het eerst in het ministerieele *Journal de Paris* verschenen volgende berigt:

„*Telegrafische depêche.*
„ MADRID, *den* 17 *Januarij* 1836.
„ BAIJONNE, *den* 31 *Januarij.*

„ Een besluit der Koningin heeft de cortes, krachtens art. 24 van het koninklijk statuut, ontbonden.

Afgebroken door non-communicatie."

Het *Journal des Débats* zegt omtrent deze depêche:

„ Er is blijkbaar eene vergissing in de dagteekening, de laatste per courier uit Madrid ontvangene depêches, zijn van den 23sten, deze zijn waarschijnlijk van den 27sten. Den 23sten was de discussie van het ontwerp van de verkiezingswet nog niet bij de procuradores afgeloopen, die wet heeft alzoo, op zijn vroegst genomen, eerst twee of drie dagen later ter tafel gebragt kunnen worden bij de proceres, die dezelve zekerlijk den 27sten nog niet gestemd hebben gehad.

„ De cortes hadden hunne taak dus nog niet volbragt, en men kan deze zoo onverwachte ontbinding niet anders toeschrijven dan aan de nederlagen, welke het ministerie *Mendizabal* bij de discussie van deszelfs ontwerp geleden heeft. Wij schorsen tot op het ontvangen van nadere ophelderingen de gedachten, die ons in menigte opkomen over eene gebeurtenis van zoo veel gewigt, en die welligt uitgelokt is geworden door de revolutionnaire gisting, welke de laatste stembesluiten van de verkiesbare kamer, op nieuw in Madrid hebben doen ontstaan.

De *Messager*, na insgelijks opgemerkt te hebben, dat de dagteekening waarschijnlijk 27, in plaats van 17, moet wezen, zegt:

„ Maar vooral is het te bejammeren dat het afbreken der depêche verhinderd heeft de beweegredenen van den maatregel kenbaar te maken.

„ In deze onzekerheid komt het er naauw op aan, de gesteldheid der zaken bij het verzenden der laatste bekende berigten, wel te bepalen.

„ Voor eerst, zoo als wij vermeld hebben gehad, had het ministerie het onderspit gedolven, omtrent twee hoofdpunten van de in discussie zijnde verkiezingswet; men behandelde een derde punt, de uit een zetting der verkiezings-bepalingen en zoo de heer *Toreno* en zijne vrienden wederom de Lovenhand behouden hebben, zou het kunnen gebeuren, dat de heer *Mendizabal*, verzekerd van zich door de nieuwe wet omgestoten te zullen zien, het voorzigtig geoordeeld heeft zijne tegenstrevers den eersten slag te moeten toebrengen, in de hoop van meerder voordeel te zullen doen met de tegenwoordige wetgeving of wel met voornemen om krachtens het koninklijk prerogatief de constituerende cortes, bij een te roepen.

„ Ten andere bevond de heer *Mendizabal* zich tegenwoordig sterk gedrongen door de oppositie der proceres en in dezen staat van zaken geenen steun vindende bij de procuradores, waar zijne vrienden de minderheid hadden, zal hij des te gemakkelijker tot de ontbinding besloten hebben.

„ Eindelijk nog, mag men veronderstellen, dat de openbare meening eenen tegenschok gegeven zal hebben, tegen de stembesluiten der procuradores en dat de heer *Mendizabal*, zich heeft zien dwingen door eene volksbeweging, welke men reeds bij het afzenden der laatsten, per courier ontvangen berigten, scheen te duchten.

„ Laat ons bovendien niet vergeten, dat de heer *Mendizabal* door de cortes gewapend is geworden met eene wet van vertrouwen, waarvan hij zich op velerlei wijze kan bedienen."

Volgens ons beurs-bulletin, wilde men ter beurze weten, dat het gouvernement het slot van den gisteren avond door den mist afgebrokene depeche ontvangen zou hebben. *Mendizabal* zou den 25 Januarij zijn ontslag hebben ingezonden gehad, maar zich door zijne vrienden hebben laten overreden hetzelve weder in te trekken en het *estamento* te ontbinden, en nieuwe cortes tegen den 20 Maart aanstaande bij een te roepen. Na de afkondiging van dit besluit zou *Mendizabal* in triumf door de straten van Madrid rondgedragen zijn geworden en zouden de fondsen 2 pCt. te Madrid gerezen zijn geweest. Men slaat evenwel weinig geloof aan deze geruchten, die men als beurs-operatien beschouwt.

Ook sprak men weder hier en daar van eene Fransche interventie.

Aan de beurs werd ook nog over tijdingen uit Katalonie gesproken, luidens welke *Mina* het fort, hetwelk hij sedert eenigen tijd belegerde (Virgen del Hort) zou ingenomen hebben. Dit voordeel zou echter niet dan met vrij zwaar verlies verkregen zijn: Men sprak van 5 of 6 honderd dooden.

Van den 3den. Gisteren zijn *Boireau* en *Bescher*, die beschuldigd zijn van medepligtigheid aan den moord-aanslag van *Fieschi*, als hebbende van dien aanslag te voren kennis gedragen en tot deszelfs volvoering medegewerkt, voor het geregtshof der pairs ondervraagd. De beide beschuldigden hebben hetgeen hun

te last werd gelegd geheel en al ontkend. Vervolgens is het hof overgegaan tot het hooren der getuigen, en dit verhoor is heden voortgezet. Een dezer getuigen, zijnde een van de sergents-de-ville; die na de losbarsting van het moordtuig zich naar de kamer van *Fieschi* hadden begeven, heeft verklaard, dat, behalve dezen laatstgenoemden, nog een tweede persoon gepoogd heeft uit die kamer te ontvlugten door zich langs een touw op een nabij gelegen dak te laten afzakken, — iets, hetwelk door *Fieschi* ten stelligste voor onwaar verklaard wordt, nademaal, gelijk hij steeds beweert, hij alléén in de kamer was op het oogenblik der losbarsting. Een andere getuige, zijnde de dochter van de bewoners van het huis op den boulevard du Temple no. 50, alwaar *Fieschi* op zijne kamer het moordtuig heeft afgestoken, heeft den beschuldigde *Morey* erkent als den persoon, die *Fieschi* bezocht onder den naam van deszelfs oom.

NEDERLANDEN.

AMSTERDAM, *den 4 Februarij*. Gisteren is in eene zitting van den stedelijken raad onzer hoofdstad de vraag behandeld, of in het vervolg van de oude beurs, met wegneming van de bovengebouwen, wederom gebruik zal worden gemaakt, dan wel of eene geheele nieuwe beurs zal worden ingerigt, en is dit laatste voorstel met eene meerderheid van twee stemmen aangenomen. Daarbij is echter niet beslist geworden of deze nieuwe beurs op de plaats der oude, dan wel op een nieuw terrein zal worden aangelegd. Evenmin heeft men de vraag behandeld, of de nieuw aan te leggen beurs al dan niet overdekt zal worden.

NIJMEGEN, *den 2 Februarij*. Het berigt van een treffend ongeluk ontzettede gisteren namiddag onze geheele bevolking. Na den afloop van onze markt, vertrokken achtervolgelijk de marktschuiten naar de onderscheiden dorpen in onze nabuurschap. Onze Zeilboot, of zoogenaamde vlieger, vertrok omstreeks 2 ure in den namiddag, van achter de woning van *Antoon Burgers*, buiten de Hunnerpoort. De schipper *Pieter Loosschelders*, aan het gehucht de Groenlanden, drie kwartier uurs boven deze stad, te huis behoorende, had aan boord zijne zuster *Hermina Loosschelders* (ongehuwd), *Drij van Ekeren* en deszelfs huisvrouw, *Peter Peters* en zijne echtgenoot *Helena Lenssen*, het zoontje van *van Oosterhout*, *Derris Daan* (ongehuwd), de ambtenaar der belastingen *Peyl* van deszelfs huisvrouw vergezeld en *Dina Krechten* (ongehuwd). Al deze passagiers waren aan de Groenlanden woonachtig.

Ter hoogte van de Strang, boven de zoogenaamde Grind, bij de stads Ward, genaderd, werden twee der passagiers, *Drij van Ekeren* en *Peter Peters*, aan land gezet, om aldaar eenig visscherstuig te ligten. Ter naauwernood hadden zij het vaartuig verlaten, toen de Gentsche marktschuit, gevoerd door *Grades Hendriks*, hetzelve achter op zeilde, zonder dat de vlieger voor de grootere schuit plaats konde maken, waardoor de laatste denzelven met velle vaart in den grond voer en deze plotseling zonk. De schipper *Pieter Loosschelders* en de voormelde ambtenaar reddeden zich dadelijk in de Gentsche marktschuit, doch de overigen zonken of werden dadelijk door den snel vlietenden en hoogen waterstroom mede gevoerd, terwijl door de ijverige pogingen van de passagiers der Gentsche marktschuit, vrouw *Peters*, *Helena Lensen* en *Hermina Loosschelders* gered werden.

Van den stadswal had men dit ongeluk gezien en dit gaf aanleiding, dat vier wakkere mannen, met namen: *Roelof Laks*, wonende achter de Vischmarkt; *Johannes Andries Jansen*, daglooner, wonende in de Steenstraat; *Bart en Gradus Pipplinkhuizen*, wonende te Zeefleck (Ziflik), zich dadelijk in eene boot begaven, ijlings derwaarts roeiden, en het geluk hadden vrouw *van Ekeren*, vrouw *Peyl*, *Derris Daan* en het zoontje van *van Oosterhout*, na vele vergeefsche doch eindelijk gelukte pogingen, uit het water op te halen, en aan wal te brengen. Dadelijk werden alle middelen tot behoud der drenkelingen aangewend, doch te vergeefs ten aanzien van vrouw *Peyl* en *Derris Daan*, terwijl men zich daarentegen in het behoud van de drie overigen mogt verheugen. *Dina Krechten* werd en is nog vermist.

Een dergelijk ongeluk gebeurde ll. Vrijdag te Druten, vier uren beneden onze stad, doch dit had geene zoo treurige gevolgen. Eene stoomboot, naar Rotterdam bestemd, voorbij varende, wilde eene roeischuit vier passagiers aan boord brengen. De schuit met te veel vaart tegen de stoomboot aankomende, kantelde, sloeg om, en stortteden de passagiers in de hooggolvende rivier. Zonder twijfel zouden deze allen eene prooi der golven geworden zijn, hadden ook niet de ijverige pogingen der schippers, aan den oever staande, de drenkelingen gered.

LEEUWARDEN, *den 8 Februarij*. Bij Koninklijk besluit van den 25 December 1835, no. 85, zijn ter vervulling der vacaturen welke met 1 Januarij 1836 zullen ontstaan in de onderscheidene provinciale collegien van toezigt op de kerkelijke administratie der Hervormden, benoemd, als: voor Vriesland, op nieuw, de heeren *E. Fockema*, lid der Gedeputeerde Staten, en Mr. *L. IJpeij*, griffier der Provinciale Staten.

Bij Koninklijk besluit van den 31 December 1835 no. 91 zijn de benoemingen gedaan ter vervulling der vacaturen in de Hervormde kerkelijke collegien, welke door de aftreding met primo Januarij 1836 onstaan, zijnde bij hetzelve besluit onder anderen benoemd: Tot President van het provinciaal kerkbestuur in Vriesland voor den jare 1836, de heer *B. Nieuwold* Predikant te Leeuwarden. En tot leden de heeren *J. Cahais*, Predikant te Witmarsum, en *C. Tuijmelaar*, ouderling te Heerenveen.

In plaats der leden van de onderscheiden commissien van landbouw, welke met den 31 December hebben behooren af te treden, heeft Z. M. op nieuw voor deze Provincie weder ingekozen, de heeren mr. *U. H. Wielinga Huber* en mr. *N. van Heloma*.

Naar men verneemt zou de regering bedacht zijn op het benoemen eener commissie van wege de departementen van binnenlandsche zaken, buitenlandsche zaken (waaronder het departement der Nijverheid ressorteert) en financien, betrekkelijk het aanleggen van spoorwegen hier te lande, en zou, onder andere punten, aan deze commissie in overweging worden gegeven, in hoe verre dergelijke ondernemingen van regeringswege zouden dienen ondersteund te worden.

Men verneemt, dat het gebruik van bijbladen voor het stel der plans, aan de landmeters toevertrouwd, afgeschaft is geworden, en dat deze plans voortaan zullen worden bijgehouden in voege als voor het exemplaar derzelve, voor de gemeente-besturen bestemd, is bepaald, dat is, door dadelijke overneming op dezelve van den laatsten stand der perceelen. Op de voren bedoelde plans zullen derhalve, zoodra mogelijk, worden overgebragt de laatste veranderingen, welke sedert den 1 Januarij 1833 in de gesteldheid der perceelen mogten hebben plaats gehad, met bijvoeging tevens van de laatste nommers, aan de perceelen toegekend. De bereids voor de zak-atlassen vervaardigde bijbladen zullen, nadat van dezelve het vereischte gebruik zal gemaakt wezen, in het provinciaal depôt worden nedergelegd en bewaard.

BUITENLANDSCHE SCHEEPVAART TE HARLINGEN.

Van den 31 Januarij tot den 7 Februarij 1836.

Binnengekomen: Den 3 Februarij het schonerschip *Union*, kapt. R. Winter, van Londen.

Uitgezeild: Den 3 Februarij het schonerschip *Northam*, kapt. D. Charrosin, naar Londen; het smakschip *Wilhelmina Hendrika*, kapt. D. D. de Jong, naar Hull. — Den 5 dito het schonerschip *St. Thomas*, kapt. N. M. Lindegaard, naar Newcastle; het kofschip *Zeldenrust*, kapt. G. A. Jonkhoff, naar Stokton.

MENGELWERK.

ONNO ZWIER VAN HAREN.

Mijnheer de Redacteur!

Mij kwam onlangs ter hand een ONBEKEND GEDICHT VAN EENEN BEKENDEN DICHTER, *gedrukt te Deventer bij Jan de Lange*, 1835, en getiteld: MIJN GEPASSEERD LEEVEN; waarvan de druk is bezorgd door den Heer J. H. H. Het is niet moeijelijk te raden, wie de bekende Dichter van dezen *Heekelzang* is, en het is jammer voor de Dichters en Verzamelaars, dat dit Stukje niet in den handel is, waarvoor ik ook geen reden weet te vinden. Hetzelve echter vergelijkende bij een mij medegedeeld afschrift, vond ik nog al eenige varianten, welke het vers niet minder maakten, maar tevens bevond ik dat het laatste couplet, in mijn oog niet een van de minsten, was weggelaten. Uithoofde nu wel vele exemplaren aan vrienden en bekenden van den bekenden Dichter zoo wel als van den Heer J. H. H. zullen zijn uitgereikt, vind ik het niet ongeschikt, daar ik UE toch een verzoek had te doen, ('t welk ik zal laten volgen,) ter verlevendiging van de aandacht over het algemeen, en voor opgemelde vrienden en bekenden in 't bijzonder, terwijl ik buitendien geen weg wist het geschikt aan den man te krijgen, dit Couplet, dat voor elk een van toepassing kan zijn, door Uw Mengelwerk mede te deelen. Het luidt aldus:

Weet nog dat in Regeeringszaken
De naam van Macht is nimmer wis,
En leer op nietwes staat te maken,
Als 't geen in eigen krachten is;
Hoe zeker uwe voeten stonden,
Zoo gy niet rust op vaste gronden,
Zyt g'altijd in gevaar van val;
Wee hem! die onder Noodlotslagen
Meer op eens anders hulp en klagen,
Als op zich zelven tellen zal.

Zeer naïf vond ik het volgende Couplet. Nadat de Dichter alles beproefd had om levenswijsheid en levensgenot te vinden:

Welnu zeyde ik, „ Dan Geusen zingen:
Dit is ten minsten een Nieuw Lied.
Het is door hen, dat wij ontfingen
De Vryheyd, die men thans geniet."
Een stokoud Man klopt op mijn schouder,
En zegt, „ ô Geus van oud tot ouder!
Bespaar uw' Moeyte en uwen Gloed.
De Geusen waren Inboorlingen,
't Is thans de tijd der Vreemdelingen:
Men zoekt niet meer naar 't Geusenbloed."

Het was mij echter eene onaangename herinnering, toen ik verder doordacht, hoe de Dichter door eene eerlooze beschuldiging, uit zijnen post als Staatsman werd verdrongen, veracht en bespot door velen; hoe hij toen de lier aangreep en zong: VOOR HET VADERLAND! en hoe zijne Zangen in 1769 in het licht verschenen, en twee jaren later onder den titel van DE GEUSEN uitgegeven; die door het nageslacht bijna vergood werden, toen bij het publiek zijn ontvangen? *Als de misdragt van een Prulpoeet!* Dit was de korte sententie zijner Landgenooten. Zoo ging het immers ook met MILTON, Kromwels Geheimschrijver? Deze, uit zijnen post gejaagd, bij vonnis ombekwaam verklaard tot eenige bediening, van elk verlaten, eindelijk in doodelijke armoede met blindheid geslagen, greep de lier en zong zijn *Paradijs verloren*; maar met welk gevolg? Hij kon voor de drie uitgaven van dit goddelijk Heldendicht, 't welk de boekverkoopers tonnen gouds opgebragt heeft, geen twee honderd guldens bedingen.

En nu was mijn verzoek om over te nemen de welgeschrevene Levensschets van ONNO ZWIER VAN HAREN, voorkomende in het *Woordenboek der Zamenleving*, als belangrijk genoeg, daar dit boek toch niet in ieders bezit is, om de Friesche Lezers daarmede bekend te maken; want waarlijk men moet zulke klassieke menschen niet alleen niet vergeten, maar van tijd tot tijd zoo eens sprekende invoeren, en vooral wanneer zij zoo wonderlijk van het tooneel gestoten zijn, er eens weder opbrengen; — dan hierover bij nadere gelegenheid; ik houd er niet van zoo in eens alles te zeggen wat men denkt en weet: doch evenmin hôud ik er van verdienstelijke en kundige menschen zoo maar te laten wegsterven, na de begravenis nog een paar woorden der nagedachtenis toe te voegen, van de familie afscheid te nemen en daarmede naar huis en naar bed te gaan. Het gebeurt toch veeltijds zoo: immers de onlangs overledene Laatste Telg uit het thans bijna geheel uitgestorven geslacht der VAN HARENS was toch ook een man van groote kunde en vele verdiensten, die zijn vermaarde geslachtsnaam hoog in eere heeft gehouden, en in wien het doordringend oordeel van zijnen Vader met de onvermoeide arbeidzaamheid ten nutte der Provincie Friesland tot in den verledenen jare was blijven voortleven, — en wat hooren wij nu verder? Waarschijnlijk niets.

De genoemde Levensschets is van volgenden inhoud:

ONNO ZWIER VAN HAREN

werd in 1713, waarschijnlijk te Leeuwarden, geboren, hij was Grietman van Stellingwerf-Westeinde, en bekleedde nog verscheidene andere aanzienlijke regeringsposten, behalve de hooge staatsambten en bezendingen, waarmede hij vereerd werd. In zijne eerste jeugd genoot hij het onderwijs van den beroemden DUKER, Rector der Latijnsche School te Zwolle, en oefende zich daarna aan de akademien van Franeker en Utrecht, geraakte vervolgens in kennis en gunst bij FRANCOIS FAGEL, en trad zijne staatkundige en diplomatieke loopbaan in. Wij ontmoeten hem als Burgemeester van Sloten, Commissaris van de Zwitsersche troepen in dienst der Vereenigde Nederlanden, afgevaardigde in de Staten van Vriesland, gecommitteerde te velde, afgevaardigde tot den Vredehandel te Aken, Commissaris tot het regelen der vereischte zaken en de door de Franschen genomene en teruggegevene steden in Braband. Hij stond zeer in gunst bij den Stadhouder WILLEM IV, en na diens dood bij deszelfs weduwe, de gouvernante ANNA, en behoorde onder de geleerdste en aanzienlijkste Staatsmannen van zijnen tijd. Hij had in huwelijk SARA ALEIJDA VAN HULS, bij welke hij 10 kinderen verwekte, waaronder een paar ontaarde dochters en derzelver mannen eene afschuwelijke kladde op zijne zedelijkheid wierpen, hem, in 1760, toen hij zich met zijn gezin in 's Hage bevond, schaamteloos beschuldigende van het *crimen tentati incestus*, en de schriftelijke bekentenis daarvan met geweld afdwongen. Veel opziens en geruchts verwekte deze onkiesche zaak; verscheidene boekdeelen in folio met verweerschriften, aanmerkingen en gedichten kwamen in het licht, en de Hertog van Brunswijk nam daaruit gelegenheid om hem zijn ongunst te doen gevoelen, en van zijn toen reeds veelvermogenden en naderhand zoo verderfelijken invloed gebruik te maken, om VAN HAREN, als afgevaardigde van Vriesland, uit de Staten Vergadering te verwijderen en voorts buiten alle bewind te houden. Hij sleet zijne overige dagen te Wolvega, en hield zich bezig met de beoefening der fraaije letteren en der dichtkunst, doch de rust, die hij hier had hopen te vinden, werd in 1769 gestoord, eerst door eene geweldige inbraak in zijn huis, door lieden, die, gelijk bleek, met een geheel ander oogmerk kwamen dan om te stelen, en vervolgens in 1777 door het afbranden zijner woning, waarbij hij insgelijks zijne kostbare en aanzienlijke boekerij verloor; dezelfde ramp was hem den 31 December 1732 te St. Anna nogmaals overgekomen. Nog slechts 2 jaren overleefde hij dit laatste ongeval en stierf te Wolvega den 2 September 1779. Wij zien in VAN HAREN een sprekend voorbeeld, dat noch eene aanzienlijke geboorte, noch hooge eerambten, noch groote rijkdommen, noch uitmuntende geestvermogens, iemand tegen de rampen en wederwaardigheden des levens kunnen beveiligen, ja, dikwijls des te gevoeliger treffen, naar mate het voorwerp, waartegen de slagen des noodlots gerigt zijn, boven andere gesteld is. VAN HAREN, die in geboorte boven alle Vriezen verheven was, en den grootsten invloed had op het Staatsbestuur van ons Vaderland, met Vorsten over vrede en oorlog handelde, werd het slagtoffer van een verfoeijelijk complot, dat — wij schrijven het met afgrijzen en verbazing, zijne eigen kinderen tegen hem smeedden op eene wijze die de natuur walgen en tevens ijzen doet. Dan, wij stappen hiervan af, en zullen hem nu als dichter beschouwen. Volgens het getuigenis van zijnen lijkredenaar blonk hij uit in bijkans alle soorten van geleerdheid; hij sprak verscheidene talen zeer vaardig, en nog meer verstond hij er; hij was een groot geschiedkundige, zoo in de algemeene geschiedenis der wereld, als bijzonder van ons Vaderland, een doorslepen Staatsman en daardoor noodzakelijk, gelijk ook in die van Gods kerk; een goed philosooph, vooral in eenig gedeelte van de natuurkunde, een bekwaam regtsgeleerde, en voor een Staatsman een groot Godgeleerde. In het bezit van zoodanige bekwaamheden, van welke hij de doorslaandste blijken geeft in zijne prozaïsche en poëtische geschriften, sloeg hij wel met ruwe, maar toch geene roekelooze vingeren de hand aan de lier. Wij zijn het dichtstuk *de Geuzen* aan hem verschuldigd, alsmede de treurspelen: *Agon, Sultan van Bantam* en *Willem de Eerste*. Het eerste dier treurspelen verscheen te Zwolle en 1769 in het licht en had de eer niet van de Letteroefenaren, zoo min als zijne *Geuzen*, te behagen, hetzelve werd nogtans spoedig herdrukt en zelfs nagedrukt. Naderhand zijn beide gezamenlijk insgelijks te Zwolle in 1773 gedrukt onder den titel van: *Proeve van Nederduitsche Treurspelen*, en vervolgens nogmaals in 1779 aldaar, met bijvoeging van een tooneelspel, *Pietje en Agnietje*, *of de Doos van Pandora*. Met eenige beschaving zou het treurspel *Willem de eerste*, ongetwijfeld bij ons ten tooneele gevoerd kunnen worden en behagen. Het zou ons eenigzins moeijelijk vallen hier al de dichtmatige en prozaïsche schriften van dezen edelen Staatsman op te tellen; onvermeld echter mogen wij niet laten dat hij in 1772 een werkje uitgaf, getiteld: *Proeve op de Levensbeschrijvingen der Nederlandsche Doorlugtige Mannen*, behelzende het leven van den Gouverneur-Generaal van Neêrlands-Indië, JOANNES CAMPHUIS. Denkelijk had hij ten oogmerk dit werk voort te zetten, althans er moet nog eene levensbeschrijving van FRANCOIS FAGEL in handschrift van hem bestaan, die waarschijnlijk tot dit werk bestemd was. Ook vindt men in het 6de deel der werken van het Zeeuwsche genootschap te Vlissingen eene zeer oordeelkundige verhandeling van hem *over de Nationale of Vaderlandsche Gedichten*, die, hoezeer wij niet omtrent alles, wat hij des aangaande zegt, met hem van hetzelfde gevoelen zijn, echter een zeer schrander oordeel en grondige kennis verraadt. Omtrent het beroemde geslacht der VAN HARENS leze men vooral na: het in 1829 te Deventer uitgegevene werk (315 bl. 8vo groot) getiteld: *Het geslacht der* VAN HARENS (*Fragmenten van* J. H. HALBERTSMA). Met twee bladen facsimile.

tot 200 van de Levensschets. Wat betreft de Inbraak en den Brand in ONNO's huis, vergelijke men opgemelde Fragmenten en de Hareniana in het III deel der nieuwe *Mnemosijne* door de Heeren TYDEMAN uitgegeven, welke belangrijke Bijdragen men gehoopt had, dat van tijd tot tijd zouden vervolgd geweest zijn.

Het vervolg en slot in het volgend No.

BUITENGEWONE HOOGE OUDERDOM EN LEVENSKRACHT.

Onder de regering van Eduard IV van Engeland werd *Katharina Fitzgerald* aan den Graaf van Desmond uitgehuwlijkt, en danste nog met den Hertog van Gloucester, daarna Richard III. Zij werd 144 jaren oud. Haar schoonheid en levendigheid van geest werden algemeen bewonderd en in dien leeftijd, in welken alle vrouwen onbekwaam geacht worden iets tot het gezellig verkeer te kunnen toebrengen, wanneer zij namelijk honderd jaren achter den rug hebben, danste zij nog en nam deel aan de vrolijkste gezelschappen. Zij woonde te Inchiquin en leefde van de goederen der verschillende opvolgende Graven van Desmond, tot zij, daar het vermogen van dezen al geringer werd, in groote behoefte geraakte. Dan de zwakheid van den ouderdom weinig achtende deed zij nog, in het 104de jaar den overtogt over het kanaal van Bristol, reisde naar Londen en bragt hare bezwaren onmiddelijk voor den Koning Jacob I. Zij vondt een gunstig gehoor en bereikte haar oogmerk.

K. M.

FRIGOULARD.

De bekende Parijsche gaauwdief *Pierre Frigoulard* moest voor de Correctioneele Regtbank te Parijs, wegens de aanklagte over een diefstal van eenen zilveren lepel, bij een' Restaurateur, te regt staan. De getuigen waren niet zeker van hunne zaak, stotterden van tijd tot tijd en spraken elkander tegen, tot eindelijk de beklaagde opstond en met verheffing van stem het woord *nemende*, (want voor de Parijsche Regtbanken *nemen* de beklaagden het veel meer, dan dat het hun gegeven wordt,) riep hij uit: „ Bij den hemel, ziet en hoort gij het, Mijnheer de President. Ik zweer U op het woord van eer van Pierre Frigoulard, want zoo is mijn naam, Mijnheer de president, dat, als gij jegens mij U als een goed Kind gedraagt, ik mij als een goede Duivel jegens de Maatschappij zal gedragen!" — Deze stoute uitroep maakte meer indruk op de Regters dan de groote welsprekendheid des geleerden Verdedigers. Frigoulard werd vrijgesproken. — Bij het heengaan zeide deze: Wat is toch die President een braaf man, ik moet hem iets terug geven." — Twee uren later ontving de President zijn horologie terug, dat hem zes maanden geleden was ontstolen.

A. Z.

OP HET VERSJE, VOORKOMENDE IN DEN GELDERSCHEN VOLKS-ALMANAK VAN HET JAAR 1836:

Op het huwelijk van eenen Vrieschen Predikant met een Geldersch meisje.

Heer Bax ik heb uw vers gelezen,
Dat men in 't Geldersch Jaarboek ziet,
En 'k moest, als Fries, beleedigd wezen;
Maar wis kent ge onze meisjes niet:

Daarom kan ik het u vergeven,
En daar ik juist geen schelden min,
Wil ik u deze raad slechts geven:
Kom, zie, en trek uw laster in.

J. H. HEIJMANS Gz.

CORRESPONDENTIE.

De Redactie heeft om verschillende bij haar afdoende reden niet kunnen plaatsen de navolgende stukken: *Verzameling van Bouwstoffen voor eene opterigtene Nationale Christelijke Kerk in ons Vaderland.* — De Verhandeling: *Over de Spotternij. — Over Oud-Nederlandsche weldadigheid. — Vergelijking tusschen Oud en Nieuw geloof. — Uitbreiding van Spreuken.* — De verzen getiteld: *Barmhartigheid. — Droomen. — De Geest van Oldebarneveld aan de Schim van Bilderdijk. — Baxiade.*

GROOTE NIEUWE TROEP ACROBATEN EN PANTOMINISTEN ONDER DIRECTIE VAN *NEISZ & WOLFF.*

Zullen de eer hebben om hunne eerste Voorstelling te geven te *Franeker*, in het Heeren Logement, Donderdag den 11 Februarij 1836; werkzaamheden volgens Progamma.

*** Getrouwd:
F. H. TER HORST, *Rijks-Ontvanger te Woudsend*, en
S. J. A. METZ.
Heerenveen, den 4 Februarij 1836.

*** Getrouwd:
Leeuwarden, den 8 Februarij 1836. J. JOOSTEN, en R. F. ROOSWINKEL.

*** Heden beviel voorspoedig van eene DOCHTER, R. VAN TEMMING, geliefde Echtgenoot van G. YPMA.
Franeker, den 30 Januarij 1836.

*** Heden beviel van eene DOCHTER, MARIA DE JONG, geliefde Echtgenoote van ST. TEN CATE.
Sneek, den 3 Februarij 1836.

*** Heden beviel voorspoedig van eenen welgeschapenen ZOON, PETRONELLA TICHELAAR, geliefde Echtgenoot van
Balk, den 3 Februarij 1836. SIKKE POPPES.

*** Heden verloste voorspoedig van eene welgeschapene DOCHTER, B. T. JAARSMA, geliefde Echtgenoot van H. S. SCHILSTRA.
Idzega, den 4 Februarij 1836.
Vrienden en Bekenden, gelieven deze algemeene als bijzondere aan te merken.

BREDA, den 6 Februarij 1836. Heden beviel door Gods goedheid, van een' welgeschapen ZOON, de Hoog Geborene Vrouwe Gravin VAN LIMBURG STIRUM, geb. THIBAUT D'AAGTEKERKE.

*** Heden beviel van eene welgeschapene DOCHTER, S. S. H. TERHORST, geliefde Echtgenoot van J. H. G. JANSEN,
Leeuwarden, den 7 Februarij 1836. *Koek en Banketbakker.*
Strekkende deze tot algemeene kennisgeving zoo wel binnen als buiten de Stad.

*** Het Zoontje, over welks geboorte wij ons op den 15den der vorige maand mogten verheugen, is ons heden door den dood ontrukt.
Leeuwarden, J. L. IDZARDI.
den 3 Februarij 1836. T. I. IDZARDI, geb. SIJTSMA.

*** Heden overleed, tot mijne, mijner Kinderen, Behuwd- en Kleinkinderen bittere droefheid, mijn veelgeliefde Echtgenoot, de Heer RINSE JANS DORAMA, in leven Koopman en Fabrikeur ter dezer Stede, in den ouderdom van vijf en zestig jaren en bijna twee maanden, na eene Echtvereeniging van een en veertig jaren. E. K. DE VRIES,
Leeuwarden, den 5 Februarij 1836. Weduwe R. J. DORAMA.

*** Heden morgen ongeveer drie ure, wierd ik in diepen rouw gedompeld, daar het de Voorzienigheid in haar goddelijk raadsbesluit behaagde, mijn waarde Man, HENDRIK FREDRIK POSTHUMUS, in den ouderdom van 36 jaren en omtrent 7 maanden, van mijne zijde tot zich te nemen; kommervol staar ik met mijne zes nog jonge Kinderen, welke dit zwaar verlies nog niet kunnen beseffen, den overledene na; wenschende echter gelaten mij aan den wijzen wil van God te onderwerpen, en verbeid vol vertrouwen op Zijnen vaderlijken bijstand, de toekomst te gemoet.

Zullende de affaire van Verhuren van Rouwgoederen, thans mijn eenigst middel van bestaan moetende uitmaken, door mij worden gecontinueerd; bevelende mij alzoo daartoe met mijn talrijk kroost, in de gunst van mijne geëerde en aan mijn lot deelnemende Stadgenooten, zeer minzaam aan.
Leeuwarden, A. M. MUNSTERMAN,
den 4 Februarij 1836. Wed. H. F. POSTHUMUS.

TJUMMARUM, den 4 Februarij 1836. Heden avond omstreeks 12 ure overleed JELTE RINTJES FEENSTRA, in den ouderdom van 55½ jaren; een uitterende ziekte maakte een einde aan zijn werkzaam leven.

Uit naam der Erfgenamen,
W. BRUINSMA.

[illegible] dienende tot kennisgeving aan Vrienden en Bekenden.

*** Na eene langdurige sukkeling, overleed heden avond, tot mijne en mijner Kinderen groote droefheid, mijne hartelijk geliefde Echtgenoot, SIJBRIGJE ALTENA, in den ouderdom van ruim 53 jaren.
Harlingen, den 4 Februarij 1836. A. S. FOCKENS.

*** Heden morgen ten 10 ure, trof mij de gevoeligste slag mijns levens, door het afsterven van mijn waarde Man, ABRAHAM RAFAëL NOENES DE CARVALHO, in den ouderdom van twee en vijftig jaren, waarvan ik drie en dertig jaren met hem in den Echt vereenigd was; zwaar valt mij dit verlies, echter in de hoop dat ik hem in zaliger gewesten mag weder vinden, vertrouw ik mij op den almagtigen Schepper, die zijne daden met de grootste wijsheid regeert. TRIJNTJE SALOMONS,
Leeuwarden, den 5 Februarij 1836. Wed. CARVALHO.
NB. De affaire zal door de Weduwe voortgezet worden.

De Prijs der BOTER te Leeuwarden, den 6 Februarij 1836, *f* 31 : 00 à *f* 32 : 00.

De In- en Uitlandsche ROGGE en TARWE was dienzelfden dag: Rogge *f* 138 : 00 het Last. — Tarwe *f* 5 : 83 de Mudde.

PRIJSCOURANT DER EFFECTEN.

AMSTERDAM, den 6 Februarij 1836.

NEDERLAND.		Gebl.
Werk. Schuld à 2½ pCt.	55 13/16	
Dito dito...... 5 „	103 3/8	
Uitgest. Schuld		
Kansbilj. van dito ...	24 13/16	24 7/8
Amortis. Synd. 4½ pCt.	96	
Dito dito ..... 3½ „	79 3/4	
Handel-Maats. 4½ „	128	
Nieuwe dito.. 4½ „	102 13/16	102 7/8
FRANKRIJK.		
Insch. Grootb.. 3 pCt.		
Fransche Wissel 57 3/8....		
ENGELAND.		
Insch. Grootboek......		
SPANJE.		
L. bij Ardoin £ 85. 5pCt.	49 13/16 50	49 7/8
Dito bij dito, onb. stukk..	49 1/4	
Passive...............	16 5/16 16 3/8	16 5/16
Deferred	25 3/8 25 1/2	25 3/8
Fransche Uitgestelde...	19 3/8	
Engelsche Uitgestelde..		
PORTUGAL.		
Oblig. te Londen 5 pCt.		
Dito dito....... 3 „		
NAPELS.		
Cert. bij *L. & B.* 5 pCt.		
Dito bij *Falc. & C.* 5 „	94 1/2	
Leen. te L. bij *R.* 5 „		
Aand. Tavogliëre 3½ „	69 1/2	
Dito te Parijs... 3½ „	62	

RUSLAND.		Gebl.
O.*H.* 1798 en 1816, 5 pCt.	105	
Dito dito 1828 en 29, 5 „	105	105 1/8
Cert. d. 1831 en 33, 5 „		
Obl. te Londen.. 5 „		
Cert. te Hamburg 5 „		
Inschrijv. in Assig. 6 „	69 5/16	
Certifi. van dito.. 6 „	70 1/4	
POLEN.		
Aand. met Lot. fl. 300 *f*		
„ „ „ „ 500 -		
PRUISSEN.		
Aand. met Lot. R. 50 *f*	106 1/4	
Neg. Londen 1830 4 pCt.		
OOSTENRIJK.		
Aand. met Lot. *f* 100 ..		
Dito dito *f* 250.. 4 pCt.		
Metalliek....... 5 „	99 1/4	
Dito.......... 3 „		
Dito te Lond. gen. 5 „		
Dito........... 2½ „	58 3/4	
W. B. bij *Goll & C.* 5 „		
Dito........... 4 „		
N. Ween. Aand. fl. 500 *f*		
DENEMARKEN.		
L. te Londen ... 3 pCt.		
BRAZ. dito bij *Rots.* 5 „		
DARMST. Aand. bij L. *f*		
Russ. Fr. A. 500 fr. 4 pCt.	220	
Dito 100 fr. ..... 4 „	49 3/8 49 1/4	49 3/8

Columb. 2de leening van 100 £ 26 3/8, 1/4, 5/16; van 250 £ 24 1/4; kleine Coup. *f* 5 7/16. — Peru 6 pCt. van 100 £ 20 3/4. — Bl. Grieken van 100 £ 26 5/8; van 200 £ 24 1/2, 7/16.

BURGEMEESTER EN WETHOUDERS DER STAD LEEUWARDEN, maken aan de daarbij belanghebbenden bekend, dat van Maandag den 8 tot en met Donderdag den 11 dezer maand, de TUINSTERPOORTSBRUG, wegens te doene Herstellingen, voor de Scheepvaart zal zijn gesloten.
Leeuwarden, THIJS FEENSTRA.
den 4 Februarij 1836. *Ter ordonnantie van dezelven,*
M. S. DE WAL.

AANBESTEDING.

HET GRIETENIJBESTUUR VAN DONIAWERSTAL, is voornemens, onder nadere approbatie van Hun Edel Groot Achtbare de Heeren Gedeputeerde Staten van Vriesland, op Maandag den 15 Februarij aanstaande, des voormiddags om elf uren, ten huize van den Kastelein *Rudolphus de Jong*, te Langweer, aan den minstaannemende publiek aan te besteden:

Eene VERBOUWING van het GRIETENIJHUIS van Doniawerstal, staande te Langweer, met bijlevering van alle benoodigde Materialen.

Bestek en Conditien zullen ter lezing liggen te Leeuwarden in den Nieuwen Doelen bij *Beugelaar*, te Sneek in den Wijnberg bij *van der Wis*, te Heerenveen in het Posthuis bij *Meijer*, en te Langweer ten huize van den Kastelein *R. de Jong*; zijnde de Teekening ter bezigtiging op de Secretarie dezer Grietenij voorhanden.

Op den dag der besteding, des voormiddags om negen uren, zal aanwijzing in loco geschieden. *Het Grietenijbestuur voornoemd,*
Langweer, S. VAN HEEMSTRA.
den 26 Januarij 1836. *Ter ordonnantie van hetzelve,*
T. S. v. D. LEIJ.

AANBESTEDING.

GRIETMAN EN ASSESSOREN VAN WESTSTELLINGWERF, gedenken in het openbaar, aan de minstaannemenden, onder nadere approbatie van Heeren Gedeputeerde Staten dezer Provincie, aan te besteden:

Het BOUWEN van eene geheel nieuwe SCHOOL te Wolvega, met bijlevering van alle benoodigde materialen, volgens bestek.

Die hieraan gading maken, komen op Donderdag den 18 dezer, des voormiddags ten elf ure, in het Grietenijhuis te Wolvega, alwaar van heden af, het bestek en de voorwaarden van aanbesteding, voor de belanghebbenden ter lezing liggen. *Grietman en Assessoren voornoemd,*
Wolvega, N. VAN HELOMA.
den 2 Februarij 1836. *Ter ordonnantie van dezelven,*
G. J. POPPE, *Secretaris.*

Verkooping van een Beurtschip.

DE Notaris K. J. VAN DER VEEN, te Dragten, zal, op Donderdag den 11 Februarij 1836, des namiddags ten 5 ure, ten huize van *Jan van den Berg*, Herbergier te Dragten, publiek bij finale palmslag, presenteren te verkoopen:

Een in den jare 1824 nieuw uitgehaald VEERSCHIP, *de Jonge Jan* genaamd, groot 40 ton, met staand en loopend Want, Ankers, Touwen en verder toebehooren, en de geregtigheid van het hierbij behoorende Octrooi van *Dragten* op *Amsterdam* en vice versa, zoodanig hetzelve bevorens door den eigenaar *Jan Jurjens*, en laatst door wijlen deszelfs Zoon *Jurjen Jurjens* is bevaren. Bij de finale toewijzing vrij te aanvaarden; waarop geboden is de som van *f* 4000.

DE Notaris P. TADEMA, te Dronrijp, zal publiek, bij verhooggeld, aan de meestbiedenden presenteren te verkoopen:

1. Eene uitmuntende HUIZINGE, no. 68, en ERF cum annexis, te Beetgumermolen, door wijlen *Klaas Jans Draijer* met er dood ontruimd, en terstond na den finalen palmslag vrij te aanvaarden.
2. Eene hechte en sterke HUIZINGE, no. 57, TUIN en ERF cum annexis, mede aldaar, ten Westen naast de Herberg van *Ritsert de Jäger* gelegen, en den 12 Mei 1836 vrij te aanvaarden.

Wie gading maken, komen op Zaturdag den 13 Februarij 1836, des namiddags ten 3 ure, ten huize van den Kastelein *Marten Jans Koopmans*, te Beetgum.

Verhuring van Greidlanden, bij Leeuwarden.

OP Petri 1836 TE HUUR, voor den tijd van vijf jaren, waarvan de Voorwaarden zijn te vernemen aan het Old Burger Weeshuis, te Leeuwarden:

1. Zekere 2 bunder 66 v. roede GREIDLAND, aan den Straatweg onder Huizum, bekend Nieuwland A, no. 98 en 99.
2. Zekere 2 bunder 3½ v. roede GREIDLAND, aldaar, Nieuwland A, no. 186.
3. Zekere 6 bunder 9 v. roede GREIDLAND, onder Huizum, Nieuwland A, no. 188 en 189.
4. Zekere 64 v. roede 8 v. el GREIDLAND, over hoog en laag in twee bunder 77 v. roede 40 v. el aan den [illegible] onder Goutum, Nieuwland A, no. 92.
5. Zekere 40 v. roede 15 v. el GREIDLAND, [illegible] der 1½ v. roede het Huizumer Mientsche [illegible]

En zulks bij beslotene briefjes, welke zullen [illegible] de Berlikumermarkt, ten huize van den onderge[illegible] het Old Burger Weeshuis, [illegible]

Mr. J. J. WIERSMA, Notaris te Sneek, gedenkt publiek, bij strijk- en verhooggelden, aan den meestbiedende te verkoopen:

Eene schoone en extra vruchtbare ZATHE en LANDEN, met derzelver HUIZINGE en SCHURE, HORNLEGER, HOVINGE, BOOMEN en PLANTAGIE, benevens eenen HALVEN WATERMOLEN cum annexis, staande en gelegen de Huizinge en Schure aan het algemeen Voetpad, en de Landen meerendeels bij dezelve en overigens in onderscheidene stukken, alles te en onder het behoor van den dorpe Oppenhuizen, uitgezonderd een stukje Hooiland, thans onder Goengarijp behoorende, de Huizinge gequoteerd te Oppenhuizen met no. 34, groot in het geheel ter naam en faam 32 bunder en ruim 88 v. roede, alle uitmuntende Greidlanden, belast met 19 floreen 22 stuivers en 9 penningen Dijksschatting, en begeregtigd met eene vrije Visscherij in Gosse Palen; thans door *Wijbe Wijbes Cnossen* als huurder wordende bewoond en gebruikt, tot Sint Petri en den 12 Mei eerstkomende, en alsdan vrij te aanvaarden. En zulks in 14 perceelen, nader en breeder bij Biljetten omschreven.

Wie gading maken, komen op Dingsdagen den 9 Februarij 1836 bij de provisionele toewijzing, ten huize van *Uiltje Ekema*, in het Wapen van Wijmbritseradeel te Sneek, en den 23 daaraanvolgende bij den finalen palmslag, ten huize van den Kastelein *Geert de Ruiter*, buiten de Oosterpoort aldaar, telkens des namiddags ten twee ure, en koopen op Conditien alsdan voor te lezen, welke inmiddels te vernemen zijn bij den Notaris voornoemd.

Mr. J. J. WIERSMA, Notaris te Sneek, gedenkt publiek, bij strijk- en verhooggelden, te verkoopen:

Een hecht, sterk en wel onderhouden HEK TJALKSCHIP, *de Jonge Johannes* genaamd, groot 32 ton, met daarbij zijnde Zeil en Fok, Anker, Touwen, Haken, Boomen en verder toebehooren, zoodanig door *Halbe Hommes Huitema*, als huurder is bevaren, en thans te Sneek, even buiten de Noorderpoort gelegen is; acht dagen na de finale toewijzing te aanvaarden.

Wie gading maken, komen op Dingsdagen den 16 en 23 Februarij aanstaande, bij de provisionele en finale toewijzing, telkens des middags ten 12 ure, ten huize van *Jan Rondema*, in het Fortuin te Sneek, en koopen op Conditien alsdan voor te lezen, en inmiddels te vernemen bij voornoemden Notaris.

De Notaris G. S. ZIJLSTRA, te Heeg, zal, op geregtelijke autorisatie en ten overstaan van het Vredegeregt van het kanton Sneek, op Zaturdagen den 13 Februarij 1836, ten huize van *Marten Stoker*, Logementhouder te Woudsend, provisioneel, en den 27 dito bij *Jan T. Nolles*, Logementhouder aldaar, finaal, telkens des namiddags om 2 ure, publiek bij strijk- en verhooggelden, presenteren te verkoopen:

Eene roijale, sterke en wel betimmerde HEEREN-HUIZINGE, waarin twee Voorkamers, eene behangen Achterkamer en nog een Achterkamertje, en voorzien van vele gerijfelijkheden; eene HUIZINGE en florisante SMEDERIJ; eene schoone KOOPMANS-HUIZINGE en nog twee HUIZEN, benevens eene ruime en zeer ter nering gelegene TIMMERWERF met twee Hellingen, eene Huizinge en Bergplaats voor Timmergereedschappen, aan de Ee en alles te Woudsend; mitsgaders nog een stuk GREIDLAND, groot 4 bunder en bijna 41 v. roede, in den Polder te Woudsend gelegen; alles afkomstig uit de nalatenschap van wijlen *Janke Ages Tromp*, in leven Huisvrouw van nu wijlen *Age Jakobs van Tromp*, in leven Scheepstimmerman te Woudsend, en in zoodanige perceelen te veilen, als bij Biljetten zijn omschreven; het Land op Sint Petri, doch al het overige op den 12 Mei 1836 vrij te aanvaarden.

Mr. W. J. HEMSING, Notaris te Balk, zal, bij strijk- en verhooggeld, veilen, op Vrijdag den 19 Februarij 1836, en den meest- en genoegbiedenden aanbieden te verkoopen, op Vrijdag den 26 daaraanvolgende, telkens des namiddags ten twee ure, ten huize van de Weduwe *Marten Jacobs Visser*, in de Zevenwouden te Sloten: De BUITENPLAATS *SORGFLIET*, gelegen in het aangenaamste der provincie Vriesland, te Wijckel, in Gaasterland, in de nabijheid van de Lemmer, Balk en Sloten; in het breede bij aanplak-Biljetten omschreven; groot 7 bunder 98 v. roede 70 v. el; bezwaard met een belastbaar inkomen van *f* 240:31; te aanvaarden op den dag der finale toewijzing.

De Notaris F. IJ. DE BOER, te Makkum, zal, op Maandagen den 15 Februarij 1836, in het logement de Prins te Makkum, bij de provisionele, en op den 22 daaraanvolgende, in de herberg het Schippershuis aldaar, bij de finale toewijzing, telkens des namiddags ten 3 ure, in het openbaar, bij strijk- en verhooggelden, veilen en ter verkoop presenteren:

Een in het jaar 1824 gebouwd KOFFESCHIP, *de Wisselvalligheid* genaamd, lang 15 el 4 palm en 8 duim, wijd 4 el 1 palm en 4 duim, hol 1 el 7 palm, en alzoo groot en gemeten op 44 ton, met Zeil en Treil, opstaand en loopend Want, Ankers en Touwen, en verder aan- en bijbehooren, zoodanig en in dier voegen als het tot dus ver is bevaren door den Schipper *Hendrik P. Klein*, en thans is liggende in het Verlaat te Makkum. Dadelijk na den finalen palmslag te aanvaarden.

De VOOGDEN DER STADS ARME-KAMER te *Leeuwarden*, gedenken op nieuws, op veranderde Voorwaarden, aan de minstinschrijvenden aan te besteden: De Leverantie van VEERTIG STUKKEN HEMDELINNEN.

De gegadigden worden verzocht hunne Briefjes, behoorlijk verzegeld en verteekend, vóór den 13 Februarij 1836, in te leveren ten huize van den Bode B. D. KAMSTRA, op de Keizersgracht, alwaar ook de Voorwaarden ter lezing en het Monster ter bezigtiging liggen.

Leeuwarden, den 3 Februarij 1836.

De Voogden voornoemd,
N. T. HAVERSCHMIDT, *President*.
Mr. J. SCHIK, *Secretaris Boekhouder*.

De Ondergeteekende zijne KALKFABRIJK overgedragen hebbende aan R. & A. BOOMSMA, die dezelve voortaan op hunnen naam zullen drijven, bedankt hiermede zijne geëerde begunstigers voor het vertrouwen hem zoo vele jaren geschonken. Diegenen welke nog eenige gelden aan hem schuldig zijn, verzoekende, daar van betaling te doen aan zijne opvolgers, welke zich met de invordering der openstaande posten hebben belast.

Harlingen, den 2 Februarij 1836. B. BOOMSMA.

Ten gevolge van bovenstaande Advertentie, nemen de ondergeteekenden de vrijheid, zich in de gunst van een ieder aan te bevelen.

R. & A. BOOMSMA.

De gezamenlijke BEURTSCHIPPERS van *Harlingen op Amsterdam*, maken bij deze aan het geëerd Publiek bekend, dat de vaart tusschen beide Steden, met den 12 Februarij e. k., alle dagen weder een aanvang zal nemen.

Namens dezelven,
R. D. VAN HETTINGA,
Commiss.

PATE PECTORALE

van *Regnault Senior*,

GEBREVETTEERDE PHARMACIEN VAN HET GOUVERNEMENT TE *PARIJS*.

Verscheidene experientien in alle de Hospitalen van *Parijs* gedaan, hebben ten volle bewezen dat de PATE PECTORALE van REGNAULT SENIOR, geen Opium inhoudt, en dat dezelve eene bewezen overheid heeft op alle Pectorale middelen tot het genezen van: *Verkoudheden*, *Catharres*, *Kinkhoest*, *Borstspanningen of Asthmen*, *Schorheid*, *Hoest of opsteking of irritatie op de Borst*. Alle deze voordeelen hebben den roem van dit middel vastgesteld, hetgeen ons aanmoedigt om hetzelve ten hoogsten aan onze Lezers te recommanderen. De diverse Depôts zijn: in *Amsterdam*, bij den Heer *Bourette*, in de Kalverstraat, no. 3, en bij den Heer *Anth. Kluytenaar*, in de Kalverstraat, no. 218; in *den Haag*, bij *Nieuwkerk*, Confiseur, en bij den Heer *Sack*, Koopman aldaar; in *Rotterdam*, bij den Heer *Losel Vorstman*, Westnieuwland; in *'s Hertogenbosch*, bij den Heer *F. L. Welsch en Zoon*, Juweliers; te *Groningen*, bij den Heer *John Sypkens*, Koopman; te *Utrecht*, bij den Heer *Reuser*, Koopman aldaar; in *Middelburg*, bij den Heer *van Bakelgen*, Langedeloosstraat, L. B., no. 116, alsmede bij den Heer *Marinissen*, en te *Leijden*, bij den Heer *Zuur*, Confiseur.

ADVIJS van den Heer M. P. D. *Baron* VAN SIJTZAMA, *over het ontwerp van wet, tot opbeuring van den Landbouw, uitgesproken in de vergadering van de Tweede Kamer der Staten-Generaal, op den* 23 *December* 1835.

EDEL MOGENDE HEEREN!

Het is mijn voornemen niet te beproeven, al het geen, over de gewigtige stof, welke ons heden bezig houdt en sedert zoo vele jaren gezegd en geschreven is, te herhalen, en zonder dat bleef ligtelijk het een of ander onbeantwoord, onder de menigte schoonschijnende redeneringen van hen, die zich, door bespiegelingen, waaraan alle wezenlijkheid ontbreekt, hebben laten wegslepen. — Maar waarlijk, de meeste argumenten, aangevoerd tegen het beginsel eener wet, zonder welke de mogelijkheid van graanbouw, in ons Vaderland, niet verzekerd kan worden, verdienen eigenlijk geene ernstige wederlegging, maar daar dezelve zijn aangebragt, dient men ze niet te laten liggen, ten einde den tegenstanders ook zelfs de flaauwste schemering te benemen van hen niet wederlegd te hebben. Ik vermeen echter dat, zoowel de toelichtende Memorie, gevoegd bij de wet, als de antwoorden der Regering op de gemaakte bedenkingen, zoo beknoptelijk als de omstandigheden dit vorderden, maar ook onwederlegbaar hebben aangetoond, dat in dezen zelfs niet te kiezen valt, maar dat het niet mogelijk is, dezelve *in gemoede* te verwerpen.

Ik zal mij hoofdzakelijk bepalen tot het toelichten van eenige tegenwerpingen, welke daartegen in het algemeen worden gemaakt, misschien niet zonder inzigt om, door grootspraak en onbepaalde of ongegronde algemeene stellingen, af te schrikken van alle pogingen, om, ter gelegener tijd, zoodanige middelen van bestaan van ons volk, welke, *door vreemde concurrentie*, worden verstikt, of met ondergang bedreigd, te ondersteunen.

Het is mijn gevoelen, dat elke der talrijke onderdeelen, van het industriëele bestaan der natie, een gelijk regt op de bescherming der maatschappij heeft, voor zoo verre die bescherming zonder nadeel, of met bevoordeeling tevens van de overige kan worden gegeven; — dat ieder derzelve, te dien einde afzonderlijk moet worden beschouwd, en dat er niets buitensporiger zou kunnen worden uitgedacht, *dan om alle takken van industrie, door kunstmiddelen te willen bevorderen*, zoo niet het *sijsthema om geene derzelve te willen beschermen*. Ik beroep mij te dien opzigte, op den meest beroemden voorstander der zoogenaamde handelsvrijheid, Jean Baptiste Saij, die, in zijne traité d'euconomie politique, t. 1. l. 1. ch. 17 gezegd heeft, „*Rien n'est plus dangereux qu'un Sijstème absolu, et qui ne se ploie jamais, surtout lorsqu'il s'agit de l'appliquer aux besoins et aux erreurs de l'homme.*"

Het is mij voorgekomen, dat gebrek aan oordeel, en onderscheiding, of verblindheid en hartstogtelijke vooringenomenheid, aanleiding hebben gegeven, dat vele voorstanders van het stelsel van zoogenaamde onbepaalde handelsvrijheid, *niet eens hebben opgemerkt*, dat die voornaamste geleerden en staatsmannen, welke hun stelsel voorstaan, van wien zij hetzelve geleerd hebben, en waarop zij zich ten allen tijde beroepen, *gewigtige uitzonderingen daarop hebben gemaakt*; voornamelijk ten aanzien van het onderwerp, hetwelk ons op dit oogenblik bezig houdt, *de bescherming namelijk van den graanbouw, door beperking van den invoer van vreemde granen, ten aanzien der binnenlandsche consumtie van dezelve*; — dit toch is het onderwerp, waarover wij in dit oogenblik handelen. — Het zij mij vergund U Edel Mogenden daarvan de *stellige bewijzen* te leveren:

„Pour en revenir au commerce des grains," zegt Jean Baptiste Saij, ter aangehaalde plaatse, „Je ne voudrois pas qu'on se prévalut de ce que j'ai dit des avantages de la liberté pour l'appliquer sans mésure à tous les cas."

Na de gevoelens *voor* en *tegen* de beperking van den vreemden graanhandel, en de redenen daartoe, te hebben omschreven, eindigt hij te dezen opzigte, met de volgende slotrede.

„On ne peut se dissimuler cependant qu' il n'ij ait des inconveniens graves à ruiner dans un paijs, (même dans celui où les approvisionnemens du commerce sont faciles) la culture des céréales.

„La nourriture est le premier besoin des peuples et il n'est pas prudent de se mettre dans la nécessité de la tirer de trop loin.

„Des lois qui prohibent l'entrée des blés, pour proteger les interêts des *fermiers*, aux depens des manufactures sont des lois facheuses, j'en conviens, mais des impôts excessifs des emprunts, une diplomatie, une cour, des armées ruineuses sont des circonstances facheuses aussi et qui pèsent sur le cultivateur plus que sur le manufacturier. Il faut bien retablir par un abus l'équilibre naturel rompu par d'autres abus."

Verder zegt hij nog in hetzelfde hoofdstuk:

„Smith admet deux circonstances, qui peuvent déterminer un gouvernement sage à avoir recours aux droits d'entrée. La première est celle, où il s'agit d'avoir une branche d'industrie necessaire à la défense du paijs, et pour la quelle il ne serait pas prudent de pouvoir compter, que sur des approvisionnements étrangers. — La seconde est celle, où un produit intérieur d'une consommation analogue, est déjà chargé de quelque droit. On sent qu'alors un produit exterieur, par le quel il pourrait être remplacé, et qui ne serait chargé d'aucun droit, *aurait sur le premier un veritable privilège*. Faire paijer un droit dans ce cas, *ce n'est point detruire les rapports naturels, qui existent entre les diverses branches de production*; C'EST LES RÉTABLIR. En effet, on ne voit pas, pour quel motif la production des valeurs, qui s'opère par le commerce extérieur, devrait être *dechargé* des frais, des impots, que supporte la production qui s'opère par le moijen de l'agriculture ou des manufactures. — C'est un malheur que d'avoir un impot à paijer; ce malheur il convient de le diminuer tant qu'on peut; *mais une fois qu'une certaine somme de contribution est reconnue nécessaire, ce n'est que justice de la faire paijer, proportionnellement à tous les genres de production.*"

Mac. Culloch zegt in zijn werk *over handel en handelsvrijheid* (cap. 61): „Het verwondert ons, dat de teruggave van regten van invoer, bij den uitvoer, niet vroeger, bij de behandeling der korenwetten ter sprake is gebragt. De vraag, in welke verhouding het bedrag der belastingen staat, tot de landbouwers en tot de andere klassen, is moeijelijk te beantwoorden. Wij gelooven toch, dat, ware hier daartoe plaats, op het bondigste en bevredigendste uitgewezen zou kunnen worden, *dat de landbouwers meer bezwaard zijn dan eenige andere klasse van producteurs*, en *zij kunnen alzoo met regt* VORDEREN, *dat op den invoer van granen een tol moet gelegd worden, naar den maatstaf* VAN HET MEERDERE BEDRAG DER BELASTINGEN *waaronder zij gebukt gaan.* De meeningen over het *bedrag* van dien kunnen verschillen, maar indien die tol kwam te staan op 6 à 7 schellingen (*f* 3,60 à *f* 4,20) voor het quarter weit, en naar evenredigheid voor ander graan, zou dezelve aan de geregte verwachtingen der landbouwers kunnen beantwoorden. Intusschen komt het in dezen, op het bedrag der regten van invoer, en der wijze van heffing aan; hetzelve moet maar altijd van eene teruggave van regten bij den uitvoer vergezeld gaan. *Op eene andere wijze kan geen* REGT *gedaan worden aan de landbouwers.* Er wordt op den invoer van granen een tol gelegd, *om dat het inlandsch graan zoo zeer door belastingen bezwaard is:* wordt dat product nu uitgevoerd, zoo behoort, zonder meer, eene teruggave der belastingen plaats te hebben. Over dit punt drukt zich *Ricardo* aldus uit:

„Door teruggave van regten bij den uitvoer te verleenen, *geeft men aan den landbouwer blootelijk de belastingen terug, die hij reeds betaald heeft*, en *die hij hebben moet*, om in staat te zijn, op de markt mede te dingen, niet alleen met vreemde producteurs, maar ook met zijne andere landgenooten, die andere waren voortbrengen."

Zonder te treden in het onderzoek, in hoe ver *teruggave van regten van invoer* nuttig en uitvoerlijk zijn zou, waartoe de aanleiding daarenboven vervalt, zoodra het stelsel van entrepots aangenomen is, zij het voorloopig genoeg, te hebben doen zien, dat J. B. Saij, Mac. Culloch en Ricardo, de grootste voorstanders van handelsvrijheid onder de staathuishoudkundigen, van gevoelen zijn, dat het eene *onvermijdelijke noodzakelijkheid*, — *eene dure pligt van geregtigheid* is, om den invoer van *vreemde granen te bezwaren door regten*, zonder dat zij daardoor in het minste, gehouden zouden willen zijn, af te wijken van hun, zoo ver mogelijk getrokken stelsel, dat de allerruimste handelsvrijheid nuttig en wenschelijk is.

En zelfs de verdienstelijke staatsman, wiens nagedachtenis aan Nederland dierbaar is, onze *Gijsbert Karel van Hogendorp*, is, om der waarheidswille, verpligt geweest, hetzelfde te zeggen, in een werk, waarin hij voorstelt de vrijheid van handel, *zoo ver mogelijk, uit te strekken*, (Lettres sur le prospérité publique, 1830, t. 1 pag. 101.)

„Mais l'importation entièrement libre des grains nuiroit à l'industrie indigène, parceque les grains de la Baltique coutent moins de frais de production, que les notres. La différence n'est point compensée par les frais de transport, et les bénéfices du commerce. L'Excédent de nos frais de production prend sa source dans nos impots, qui renchérissent tous les objets, et qui font de notre paijs, un paijs beaucoup plus cher que ceux qui ceignent la Baltique. C'est par l'effet de ces impots que les prix de nos grains rendut dans nos ports, sont plus élévés que les prix des grains étrangers, et qu 'ils ne pourraient pas en soutenir la concurrence. *Il faut donc bien frapper les grains étrangers d'un droit d'importation qui élevé leur prix jusqu'au point où la concurrence soit retablie.*"

„L'industrie indigène RECLAME AVEC RAISON CE DROIT; le commerce exige avec autant de raison qu il soit limité par le besoin de la concurrence."

Niet alleen vordert het belang van den handel, maar dat van het geheele volk, dat de regten niet hooger worden gesteld dan noodig is. Hieromtrent zijn allen het eens, en ik voor mij, deel onvoorwaardelijk in dat gevoelen.

(*Het vervolg in het Bijvoegsel dezer Courant.*)

TER LEEUWARDER COURANTDRUKKERIJ.

Zie daar dan bewezen met de eigene woorden van de beroemdste schrijvers, die, overigens het stelsel van onbepaalde handelsvrijheid hebben uitgedacht, (immers die uitvinding is nieuwer dan men denkt, en tot heden alleen in de boeken te vinden), dat zij, ten aanzien van de granen en graanbouw, eene volstrekte uitzondering willen gemaakt hebben, waaraan zij zelve het grootste gewigt hechten.

Ook wat de daadzaak betreft, *dat dit bij ons moet plaats hebben*, en dat onze graanbouwers niet op gelijken voet staan, met de buitenlandsche, beroep ik mij op het *laatste werk*, van den Graaf *Gijsbert Karel van Hogendorp*.

Ik beken dat er; voornamelijk in Engeland, onder minder soort van schrijvers, enkelen gevonden worden, die ook die uitzondering verwerpen; maar ik moet ten dezen opzigte doen opmerken, dat die lieden, bijna allen behooren tot die *factie*, welke het niet te doen is, om de zaak zelve, maar om de gevolgen, en wat die gevolgen betreft, moet ik, kortheidshalve verwijzen, naar de belangrijke verhandeling over de koornwetten in Engeland, in 1834, bij le Sage ten Broek, te Alkmaar, uitgegeven, waarvan de geheele inhoud, zoo ter zake afdoende is, dat het ondoenlijk is een kort begrip daarvan te maken; zoo dat ik mij alleen bepaal, tot de aanhaling van de conclusie derzelve, *dat, hetgeen men* GOEDKOOP BROOD *noemt, alleen de eerste stap zoude kunnen zijn tot* GEEN BROOD HOEGENAAMD.

Het is overbekend, dat een aantal woelgeesten in dat rijk, er op uit zijn, door den ondergang van landbouwers en landeigenaren, die onvermijdelijk het gevolg zou zijn, (*daar zoo wel als hier*) van het in den wind slaan, van de lessen van Saij, Mac. Culloch en van Hogendorp, om, door dien ondergang, zeg ik, de onmogelijkheid daar te stellen, dat de gewone lasten werden opgebragt, (*even als hier te lande, het geval zou zijn*), en daarna een Staats bankroet te weeg te brengen, (*even gelijk bij ons zou moeten volgen*), om, door dien geheelen ommekeer, die verwarring daar te stellen, welke zij beoogen. Het is dan niet mogelijk, zonder zich te scharen, onder de Engelschen, Radikalen en Nivelleurs, of zonder te kennen te geven, dat men de kundigste schrijvers over dat onderwerp *niet had gelezen*, of *niet had begrepen*, te willen volhouden, dat de thans aanhangige wet, zou strijden tegen hunne leerstellingen. En hiermede vermeen ik, eene belangrijke gelegenheid, weggenomen te hebben, waarvan wel eens gebruik is gemaakt, om min ervarenen te misleiden.

Een ander middel, om onderzoek in deze zaak af te weren, en min doorzigtigen, tegen den voorgestelden maatregel, voorin te nemen, is sedert ruim twaalf jaren, daar in gezocht, om stout weg te verdichten, en van tijd tot tijd op nieuw te doen gelden, zeker gewaand *beginsel van vrijen handel*, dat door onze voorouders zou zijn aangekleefd. Voor eenige dagen is dit nog door den Heer Akkersdijk volgehouden, als in ons land te huis behoorende, en beschouwd als eene les der wijsheid onzer voorvaderen, die zij ons hadden nagelaten, om nimmer dit heilzame beginsel te laten varen. — De Hollanders hadden de schoone proef doorgestaan, zegt zijn Hooggeleerde, om zich door geene voorbijgaande omstandigheden, of bijzondere belangen te laten vervoeren; zoowel bij zeer hooge, als zeer lage prijzen der levensmiddelen, hadden zij allen dwang van de hand gewezen.

Het zou mij te ver brengen, indien ik, zonder meer, en alleen uit het groot plakkaatboek, wilde aanhalen, die ontelbare bewijzen, dat onze voorouders juist het tegendeel hebben gedaan, zoo dikwerf het algemeen belang dit vorderde, en het op een oogenblik prévalerend eigenbelang, van sommigen, dit niet wist op te houden, of te beletten, dat zij alle takken van welvaart, met zeer gestrenge middelen hebben trachten te beschermen, en dat in alle hunne bedrijven geen spoor is te vinden, van de hedendaagsche marktschreijerij, van het zeer onlangs uitgedacht, maar nog nergens, in practijk gebragt sijstema van vrijheid van handel, laisser faire, en hoe men die leuzen al verder gelieve te noemen.

Zoo lang zij dit deden ging het hun goed, en het zal ons slecht gaan, zoo lang wij dat voorbeeld niet volgen, en ons bedriegelijk laten diets maken, dat zij, om theoriën die toen nog niet eens uitgedacht waren, verzuimd zouden hebben, het ware belang der ingezetenen te behartigen.

In tegendeel hadden zij, zelfs reeds vroeg, een begrip van het tegenwoordige entrepot-stelsel, en zouden blijkbaar, nog meer, en met meer vrucht hebben gedaan, indien de te groote verdeeling van magt der regering, niet vele hindernissen had opgeleverd. Zoo vindt men, in het groot plakkaatboek, deel II, col. 2277, 2279 de acte van den 25 October 1616, waarbij werd toegestaan allerlei gewerwde Engelsche lakenen, alleen naar Middelburg in te voeren, en aldaar *bij uitsluiting aan vreemdelingen, om buiten 's lands te verzenden, te mogen verkoopen.*

Maar om te beginnen met de granen, zal ik verwijzen, naar dat werk, waar uit blijkt dat de nauwelijks opgerigte republiek, reeds bij een aantal plakkaten van 1584 tot 1597, op grond, dat de uitvoer *groote apparente dierte en gebrek veroorzaakt*, dien uitvoer van granen heeft verboden. Opmerkelijk is het plakkaat van 13 September 1597, (Gr. pl. B. I. 1132), waarbij het verbod beperkt werd tot de inlandsche granen, of die langs de rivieren, of aan de landzijde ingevoerd werden. Ik zeg opmerkelijk, om dat dit doet zien, dat reeds toen, *en dus vóór derdehalve eeuw*, ingezien werd, dat de handel, in inlandsch en buitenlandsch graan, afgezonderd moest worden.

Bij plakkaat van 30 November 1628, (Gr. pl. B. I. c. 1136) werd de uitvoer van tarwe en rogge, zonder uitzondering, verboden.

Ook de Staten van Holland en West-Vriesland, verboden bij plakkaten van 18 September 1596, en 22 November 1630, (Gr. pl. B. I. 1140), het opkoopen van granen, anders, dan op de openbare markten, welke opkooperij, daar bij gezegd wordt, te weeg te brengen: „ *dat allerhande granen, nog meer en meer* „ *zullen verdieren, tot groote schade ende beswaarnisse, van de ingezetenen en-* „ *de bijzonder van den armen.*”

Ik haal dit aan, om dat daaruit blijkt, in de eerste plaats, dat toen ten tijde de inlandsche granen, wel degelijk noodzakelijk en belangrijk voor de voeding der ingezetenen werden geacht; — *zelfs in de provincie Holland;* — en dat ten anderen als erkend werd aangenomen, dat de groothandelaars in granen, of de zoogenaamde *vrijheid van handel*, zoo als men zich thans zoude uitdrukken, *hongersnood te weeg bragt.* — Om U Edel Mogendens aandacht niet te vermoeijen, ga ik met stilzwijgen voorbij de menigte bepalingen van gelijken aard, die later daarop volgden; ook het verbod van uitvoer naar sommige plaatsen, *op poene van den dood*, — van 3 November 1708, gr. pl. Boek V. 356, eene kleinigheid, die toch eenigzins zwaar te verantwoorden blijft, voor hen, die elkander veel zeggen van de gulde vrijheid van handel der voorvaderen! — Ik moet echter nog eene latere gebeurtenis herinneren, en gebruik hier de woorden van den geachten Stuart: (vaderlandsche historie, 1ste deel p. 287.)

„ Het merkwaardige dezes jaars (1756) voor den inwendigen staat des lands „ biedt ons thans, geene onbelangrijke afwisseling van stof, welke de geschie- „ denis niet mag voorbij gaan. De regering van 's Hertogenbosch gaf, in wijn- „ maand, aan de Staten Generaal te kennen, dat de prijs der rogge in zes maan- „ den tijds, van minder dan acht guldens tot twaalf en nu onlangs tot zestien „ guldens het *Bossche mud*, zijnde het tiende van een last, was gestegen, het- „ welk zij toeschreef aan het verkoopen en buiten 's lands vervoeren van vele „ granen, terwijl er weinig invoer uit de Oostzee zou te wachten zijn, verzoe- „ kende eene vaardige voorziening, tegen den uitvoer van granen van onder Staats- „ Braband. — H. H. M. konden niet goed vinden, in het zonderling verzoek te „ treden, om Staats-Braband alleen, en dat zoo wel naar buiten 's lands, als naar „ de provincien, en de generaliteits districten te sluiten. Dan weldra deden de „ *afgevaardigden van Holland* een voorstel over diezelfde steigering van de prij- „ zen der granen, en wel inzonderheid der rogge, als ten verderve strekkende der „ gemeente en alzoo de uiterste opmerking van het bestuur des lands verdiende. — „ De tegenwoordige onrust in Europa, werd wel als eene aanleidende oorzaak „ dezer omstandigheid erkend „ dus geen misgewas” maar men was toen *wel on-* „ *derrigt*, dat dezelve *vermeerderd* en misschien *voor het grootste gedeelte te* „ *weeg werd gebragt* door zekeren handel van premien te geven en te trekken, „ en keuskontrakten te maken, om op bepaalde tijden granen te leveren en te „ ontvangen. — Die handel was evenwel niet nieuw, maar al vroeger, ook voor „ zeer schadelijk, aangezien, zoodat daartegen voorzien was, bij plakkaten van „ den 17 van Wijnmaand en den 1 van Wintermaand 1698. Men gaf dan in be- „ denking tegen dezen handel, welke de *granen buiten noodzaak deed klimmen*, „ en de markt afhankelijk stelde van de *win- en hebzucht eeniger handelaren* te „ voorzien. De Staten Generaal vereenigden zich terstond met dit voorstel, ver- „ boden de optie partijen, zoo als zij werden genoemd, op verbeurte der verkoch- „ te of gekochte granen, en eene boete van drie duizend guldens, wordende al „ zulke kontrakten voor krachteloos en van onwaarde verklaard en daarop alle „ regt ontzegd.” (gr. pl. boek VIII, 1289, 1294).

Het blijkt dan dat de hoogste magt dezer landen, in het jaar 1756, op voordragt van de afgevaardigden der Provincie Holland, waar de grootste vreemde graanmarkt gevestigd was, als bewezen hebben aangenomen, dat, in tijden van gebrek, de duurte vermeerderd, en de ellende der ingezetenen klimt, door, en ten [illegible] van die graanmarkt. Zoo werd dan ook in het jaar 17[illegible], door de Staten [illegible]

kracht gebleven, *gedurende zeven achtereenvolgende maanden*, en wel *op voorstel van de Staten van Holland*, het voornaamste handeldrijvende gewest, toen [illegible] even als thans, alleen betrokken in den vreemden graanhandel, en zulks *niet tegenstaande een vertoog van de handelaars in granen te Amsterdam*, in zeer onrustbarende bewoordingen opgesteld, en opgevuld met voorzeggingen, *waar[illegible] geene enkele bewaarheid is door de uitkomst*, zoo als Stuart ons aantoont, [illegible]derl. Historie 1ste deel).

Wel integendeel bragt de groote schaarschheid van veldgewassen, en [illegible] gestegen prijs der levensmiddelen, meest in alle gewesten, bepalingen op [illegible] voer, en zelfs volstrekt verbod te weeg, hetwelk eerst in het volgende jaar w[illegible] veranderd, (Stuart 2de deel pag. 476 en 494). — Zoodat onze voorouders b[illegible] hebben, dat er geen zoogenaamd beginsel, van vrijen handel bestond, wa[illegible] die handel, buiten bereik der maatschappij zou staan, met magt, om ook sc[illegible]de te doen, hetwelk dan ook niet behoefde gehandhaafd te worden, en niet verhinderd heeft dat, bij Koninklijke besluiten, van den 20 November 1816, 10 Januarij en 21 Mei 1817, beperkingen van den handel in granen zijn gemaakt.

Niet alleen ten aanzien van granen, en om de ingezetenen te vrijwaren voor gebrek aan levensmiddelen, maar ook tot beveiliging van den Staat, en tot bescherming van het fabrijkwezen, wisten onze voorouders, den handel te beperken en onschadelijk te maken. — Zoo was de uitvoer verboden, van amunitie van oorlog: gr. pl. boek I. 1076, 1083, 1088, 1092, 1098, 1103, 1104, 1108, 1112, 1116, 1120, 1122, 1124, 1131, 1132, 1136, 1139, 1140, 1144. II. 294, 295, 298, 2559. III. 256. VII. 489, 491, 492. IX. 107, 110, 115. — Die van baren van Goud en Zilver: I. 2578, 2605, 2625, 2645, 3041. IV. 661, 667, 679, 691, 1058. V. 975, 1000. VI. 830.

Zoo ook de uitvoer van Rundvee: IV. 1057. VI. 1141, 1144. IX. 1318, 1359

Die van Paarden en de opkooperij derzelve: VII. 490.

Die van Hooi en Stroo: IX. 1318, 1335, 1358.

Van Bouwgereedschap: I. 1164. IV. 1039.

En om het fabrijkwezen te beschermen, — ten behoeve van pottebakkerijen, de uitvoer van Pottebakkersaarde: I. 1167. IV. 1367, 1382. V. 1587, 1589, 1591, 1601, 1630, 1640, 1642. VI. 1465. VIII. 1287. IX. 1343.

Om de kuipersnering en de haringvisscherij te bevorderen, de Hoepen, Hoephout en Haringtonnen: VIII. 1286, 1343.

Ten behoeve der branderijen, — de uitvoer van Gereedschappen, daartoe behoorende: IX. 1345.

Ten behoeve der papier-fabrijken; — de uitvoer van Lompen, Vischwant, oud- en afgesleten Touwwerk: IX. 1323, en van Werktuigen en Gereedschappen tot die fabrikatie noodig: IX. 1351.

Zoo ook, voor de loodwit fabrijken: IX. 1352 en pijpemakerijen: IX. 1354.

Ten behoeve van de scheepvaart; — *den verkoop van Schepen* aan vreemdelingen: VII. 490, 498, 499.

Zoo ook ten behoeve van de hoedemakerijen: IX. 1332.

Reglementen vindt men zonder tal over de fabrikatie van laken-stoffen. — Onder anderen: IX. 1349, — over zeildoek: VIII. 1300.

Over het behandelen van hennep en vlas: IX. 1334, 1355.

Tot voorstand van de twijnders-nering: VIII. 1290, en ontelbaar veel anderen.

NERGENS vindt men het *laisser faire;* — OVERAL blijken van zorg voor de welvaart der ingezetenen.

Niet minder zorgden onze voorouders, dat door invoer van buiten, aan de bedrijven der ingezetenen geen nadeel werd aangebragt.

Zoo was somtijds de invoer van aardappelen verboden: VII. 1200.

Die van *azijn:* III. 272, 283. IV. 284.

Die van *Brabandsche en vreemde bieren:* IX. 1321, 1140.

Die van *brandewijn:* III. 269, 283, 289. IV. 224. V. 345, 369. VII. 500, 503.

Die van *brood* en *meel:* I. 2262. III. 900. V. 1086. VI. 876, 895.

Die van Fransche manufacturen: VII. 505, 509.

Die van *vreemde thee:* IX. 1266.

Die van *wijnen*, enz.: VII. 500, 503, — zelfs die van *gesneden kurken:* IX. 1319.

Met geheele natien, werd somtijds de commercie verboden.

Zoo was de invoer van uitheemsche boter met 25 pCt. belast: III. 1374. IV. 714, en de *aankoop van vreemde schepen* verboden: VII. 490. — Ik zal niet verder voortgaan met het *optellen* van die daadzaken. Ik weet wel, dat het plakkaat van den 31 Julij 1725, hoewel nog verbod van invoer, en aanzienelijke regten op sommige artikelen bevattende, die bescherming aanzienlijk verminderde, waartoe de frauduleuse uitvoering van die wet, nog meer bijbragt; — *maar het is even waar*, dat, 50 *jaren daarna*, door Luzac, *over de decadentie van den handel werd geschreven, die, reeds* 25 *jaren vroeger, algemeen was erkend*, en de stand van zaken, merkelijk deed verschillen, van den tijd dat Jan de Witt schreef, *dat de handwerken en fabrijken in Holland* 700,000 *menschen deden bestaan* (Luzac riehesse de la Hollande, t. 2, p. 297).

Geen wonder, dat, bij vermeerdering der lasten, en vermindering van bescherming, tegen de daaruit ontstane ongelijkheid, zoo weinig daarvan, in latere tijden weder is te vinden geweest.

Later, straalde in alles de onmagt door, om op te werken, tegen het overwigt van handelaren in vreemde fabrikaten, *die voor eene geringe meerdere winst, hunne landgenooten van de winst van de geheele waarde van het fabrikaat beroofden: (want dit is het onderscheid, tusschen eigene voortbrenging, en handel in vreemde voortbrengselen).*

Wanneer die lieden, thans nog spreken van het voorstel, van Z. D. den Stadhouder Willem den IV, om een porto franco op te rigten, verzwijgen zij opzettelijk het daarbij gevoegde edele voorbeeld, van dien verheven Vorst, om, voor het Vorstelijk huis en al de personen van het hof, niet anders dan nationale fabrikaten te gebruiken.

Zij sloegen liever, korten tijd geleden, vóór, om eene nationale kleederdragt van Engelsche en Fransche stoffen te praktiseren!

Toenmaals echter werkte het betere voorbeeld, — maar helaas voor korten tijd!

De Staten Generaal arresteerden eene *recommandatie aan den Raad van State, om bij het inkoopen van vivres, de producten van dit land boven die van andere landen te prefereren.* (gr. pl. b. VIII. 929).

Zij gaven order, aan de leden van regering en officianten, tot het dragen, van inlandsch laken en wollen of zijden stoffen; mitsgaders verdere voorziening tot voorstand der inlandsche fabrijken. VIII. 1279.

Zij vaardigden een plakkaat uit om, tot kleeding en montering der militie, inlandsche stoffen te gebruiken. IX. 68.

Maar wat deden wij Edel Mogende Heeren? Toen onze wevers, bij militie en schutterij, te velde moesten trekken, en hunne betrekkingen overlaten, aan de verzorging door *aalmoezen*, mildelijk verstrekt, en hoogst lofbaar, zoo voor de gevers, als voor de besturen die de noodige fondsen bijschaften; — maar toch hard en vernederend voor hen die liever werk dan aalmoezen begeerden; — toen werden zij gekleed uit *Westfaalsch linnen*, om dat de vlasteelt, en de linnenweverij, bij ons verwaarloosd zijn; — uit laken, dat door de oproerlingen, waartegen zij ons moesten verdedigen, was gefabriceerd; — gewapend met geweren, gedeeltelijk uit hunne fabrijken afkomstig. — Toen werden zij gevoed, van vreemd koren, en hunne landbouwende achtergeblevene betrekkingen, konden geenen prijs bedingen, voor hunne eigene granen, *waarin de minste vergoeding, voor huu dagloon te vinden was.*

Ik wil hier niemand hebben gelaakt. — Nood breekt wet. — Het kon toen niet anders. — Maar waarom was dat zoo? omdat hier sedert jaren, zelfs in andere opzigten, zeer achtingswaardige menschen, verblind genoeg zijn, om, op het geschreeuw, en ten behoeve van vreemdelingen, *waarvan zij in dezen de blinde werktuigen zijn*, het daarheen te wenden, dat ons land dient voor eenen staat, waarin de vreemden het *monopolie* hebben, om — buiten 's lands gefabriceerde waren, met vreemde schepen of met vreemde bemanning, door middel van vreemde, niet genaturaliseerde, vrij van militie en schutterij zijnde, met minder patent bezwaarde, handelsagenten, of zelfs zonder patent, tot aan de huizen van de verbruikers te brengen; behoudens dat deze, na hunne beurs gemaakt te hebben, onze handelsvrijheid-droomers bespotten, in hun eigen land.

Zoo willen het sommigen daar heen brengen, dat al onze landeigenaren, en landbouwers, onze binnenlandsche handeldrijvende kooplieden, winkeliers en handwerkslieden, *te niet gaan*, en verdeeld worden, in *eenige* weinige renteniers, *en eene menigte*, van aalmoezen levende, ongelukkigen, tot dat de renteniers, den last niet meer kunnende torschen, in eene reis, *die maar een dag behoeft te duren*, hunne portefeuille over de grenzen brengen, *en deze staat zich ont[illegible] bindt.*

Gelukkiglijk ziet de Regering in, waar het heen zou, en zijn wij heden in de gelegenheid om eens te verschoonen van de voorkeur, [illegible] nen tot zoodanig *experiment.*

Ik beroep mij hier, zoowel op de [illegible]

Maar laat ons een oogenblik stil staan bij die hoofdstad, die alleen bijna een tiende der bevolking van het rijk bevat, en die twaalf maal meer directe belastingen betaalde, dan Brussel, volgens G. K. van Hogendorp: lettres sur la prospérité publique T. 1, p. 97.

In die stad zien alle handwerkslieden hunne bedrijven te niet gaan. Daar woont menig schoenmaker die geen brood aan zijne kinderen kan geven, naast den Brabander of Duitscher, die Brusselsche schoenen, met 12 maal minder directe belastingen bezwaard, voor zoo veel minder verkoopt, als die belastingen bedragen, waarvoor de Amsterdammer staat geëxecuteerd te worden. Zijne zoons zijn in schutterlijke dienst geweest, en hij gaat te gronde, om dat hij de zoons heeft moeten missen, en om dat de Brusselsche schoenmakers de voorstanders van den vrijen handel te *na aan het harte gaan.*

Daar naast woont veelligt een oude winkelier in Leidsch laken, die zijne affaire begon, in een tijd toen eerlijkheid en zuinigheid genoeg waren, om een bestaan te vinden, en hij is op het punt van te failleren, om dat, nevens hem, de klerk van een fabrikant van *Verviers*, een goedkoop magazijn houdt, en zonder huishouding zijnde, in de gaarkeuken eet enz. tot dat hij, met het Amsterdamsche geld, zonder korting van eenige belasting, naar *Luikerland* vertrekt, om zijne qualiteit van luitenant bij de Bêlgische schutterij weder te gaan vervullen.

Dat kan niet anders! Het is een geprotégeerde van de handelsvrijheid-vrienden. Zoo vergaat de rijtuigmaker, de zadelmaker, om dat die heeren de voorkeur gunnen aan Londensche radicale handwerkers! — Zoo vergaat de linnenwinkel, door den rondgaanden Westphallnger! Zoo vertrekken, in het najaar, even als de trekvogels, legioenen Duitschers, Franschen en Engelschen, naar hunne haardsteden, om met het voorjaar den Hollandschen neringdoenden, die voor kwakzalverij opgeofferd wordt, weder uit te mergelen.

Geen vrolijker aanblik voor die *gieren*, dan onze schutterijen onder de wapenen, onze militie te velde.

Zoodra een kantoorbediende, inboorling zijnde, tot de krijgsdienst opgeroepen wordt, verzorgt een vreemdeling dat kantoor met een zijner buitenlandsche bekenden, en na het Vaderland gediend te hebben, vindt de milicien of schutter zich zonder brood, *en moet met de vreemde deserteurs het leger in Indien versterken;* terwijl de buitenlandsche kantoorbediende alle geheimen van den handel aan zijne betrekkingen verraadt, en de affaire, over de grenzen aan hen wordt in handen gespeeld!

Ons land is een groote winkel geworden van alle vreemden, en wij zien hoe heerlijk die handels-vrijheid werkt, *aan het getal onzer armen en bedeelden*, dat in verhouding met de bevolking die van alle andere natiën overtreft, en met den dag, op eene schrikbarende wijze is aangegroeid, gedurende de meest mogelijke handels-vrijheid.

Neen! het is niet de taux der belastingen alleen, maar voornamelijk het monopolie van de vreemden, boven den Nederlander, hetwelk onzen middelstand vernielt.

Dat monopolie wil men ook uitstrekken op de grootste fabrijk die wij bezitten, en let wel, moeten bezitten, want hier is geene kwestie van druivekasten; zoo als de Utrechtsche Professor zich uitdrukt, maar van den bodem des Vaderlands die op weinige uitzonderingen na, door den landbouw moet worden beveiligd tegen de woede der zee, om ook hen gerust te doen wonen, die derzelver ondergang wenschen te voltooijen.

Dat monopolie, zeg ik, wil men ook uitstrekken, op de grootste fabrijk, die wij bezitten, *op den graanbouw*, welke verre weg het meeste productive bedrijf is van allen, zoo wel in ons land, als in alle andere, hetwelk de meeste handen werk geeft, en dus de meeste monden voedt.

Hoe zullen de overigen een bestaan vinden, wanneer zij aan dat verarmde aantal hunner landgenooten, zoo als zoo juist wordt aangemerkt, in het request uit Rotterdam, ons dezer dagen ingediend, niet meer te verkoopen, en niet meer voor hen te werken hebben, maar integendeel, bij wijze van *armen belasting*, voor hun onderhoud moeten zorgen, en voor hen, en in hunne plaats, het aandeel in de grondlasten, polderlasten en andere bezwaren te dragen hebben; en toch al de door mij aangehaalde schrijvers zijn het eens, dat de landbouw reeds overbelast is.

Dat is het, wat ongeloofelijke verblindheid sommigen verhindert op te merken. Ik heb bewezen, dat onze voorouders, in tijden van schaarschte, niet aarzelden den uitvoer te beperken. Het beperken van invoer, in tijden waarop de prijzen te laag zijn, strekt echter tot hetzelfde doel; maar het was aan de toen bestaande veelhoofdige Regering, en bij de verdeeldheid der provincien, onmogelijk daartoe te komen; de graanbouw verviel, en bleef grootendeels beperkt tot de minst belast wordende provincien. — Daarom ligt nog een derde van onzen bodem woest en ledig.

Het komt er maar op aan, in te zien, dat de landerijen, waarop koren geteeld wordt, en de landbouwers die dat bedrijf uitoefenen, alleen en uitsluitend verzekeren tegen gebrek in tijd van nood, en dat eene vreemde korenmarkt daartoe onvoldoende is. — Daarom zegt J. B. Saij: *„La nourriture est le premier besoin des peuples, et il n'est pas prudent, de se mettre dans la necessité de la „tirer de trop loin"*, T. 1, chap. 17.

In 1532 kon Denemarken alleen, in ons land, hongersnood doen ontstaan, en de oorlog met dat Rijk, liet 10,000 matrozen werkeloos, en 400 schepen ledig liggen. Zie Velius, Kronijk van Hoorn.

In 1780 voeren 2058 Hollandsche schepen, door de Sont, — in 1781 maar 11, — in 1790 2,200, — in 1796 maar één schip.

In 1834 zijn 369 Nederlandsche schepen, uit de Oostzee gekomen. (Handelsblad 19 Januarij 1835.)

Aan zulke wisselvalligheden mag men een volk niet bloot stellen!

Men heeft beweerd, dat de toevoer van buiten, ons beveiligde; ik heb onwederlegbaar bewezen, dat dit onwaarheid is, en als men daarbij de zeemagt van onze naburen en onze zwakte, in aanmerking neemt, dan blijkt het, dat zelfs van de instandhouding, van den graanbouw alleen moet afhangen, of wij eene schaduw van nationale onafhankelijkheid zullen behouden, dewijl anders iedere zeemogendheid, in weinige maanden, door de sluiting der havens, met niet noemenswaardige onkosten, en zonder iets te wagen, *door den honger*, ons dwingen kan tot alles wat zij zoude vorderen.

De verkondigers van de nieuwe leer van handels-vrijheid, beweren, dat door maatregelen, als die waarover wij thans moeten beslissen, eene belasting, ten behoeve der graanbouwers, wordt daargesteld, die ten slotte eene belasting zou worden, ten behoeve en tot verrijking van de *landeigenaren.*

Dit is weder een van de duizend en één middelen om te blinddoeken, welke die hedendaagsche marktschreijerij, te dienste staan, en ik vind mij verpligt, wat daarvan zij, open te leggen.

Ricardo en Mac.Culloch, zoo als ik met aanhaling van hunne geschriften, heb doen opmerken, zeggen, dat de verhooging der prijzen welke *door de beperking van invoer van buitenlandsche granen voor binnenlandsche consumtie* ontstaan mogt, *is de blaote teruggave van belastingen, die de landbouwer reeds betaald heeft* en dus — voorgeschoten.

Jean Baptiste Saij erkent dat die teruggave eene noodzakelijke pligt is, van het volk, het welk in het geval verkeert, om zware belastingen te dragen, G. K. van Hogendorp erkent dat *regt van vordering* en ook de *verpligting om daar aan te voldoen*, — speciaal ten aanzien van ons land.

Men zal mij niet euvel kunnen duiden, dat ik, met vertrouwen het gevoelen van die deskundigen tot het mijne neem, en mij, door geen getier van anderen, daarvan laat afbrengen.

Die nog twijfelen mogt, kan nu kiezen, tusschen zulke beroemde mannen en de niet beroemde, die zich uitgeven wijzer te zijn, of die zich niet ontzien, bezijden de waarheid, eenige dier schrijvers te noemen, en het contrarie van hetgeen zij zeggen, voor te dragen.

Regt en verpligting daargesteld zijnde, is het bijna otieus, om er verder over te handelen, en zou men hoogstens, met J. B. Saij, kunnen betreuren, dat zoo iets onvermijdelijk noodzakelijk zij.

Maar tot geruststelling van sommigen, en om wangunst van anderen te verminderen, mag ik in de beschouwing der zaak wel wat dieper treden. Wanneer belastingen hoog zijn in een land, wordt alles duur, — die werking bestaat daarin, dat ieder, die werkt, zoo veel moet overhouden, dat hij leven kan, en zich dus het noodzakelijke aanschaffen, zoo wordt het salaris van ieder bedrijf vermeerderd, zoowel met een opgeld, ten bedrage van de directe en indirecte belastingen, welke ieder persoon, die zekere industrie uitoefent, zelf moet betalen, maar ook ten bedrage van al die opgelden, welke hij heeft moeten teruggeven, aan allen die voor hem wat verrigt, of aan hem geleverd hebben.

Al die sommen zijn berekend bij de dagloonen of fabrikaten en producten, die men laat verdienen of zich aanschaft. — Komen nu *vreemde* waren, die met de restitutie, van zoodanige opgelden, *niet* zijn bezwaard, en dus goedkooper geleverd kunnen worden, in concurrentie met de daarmede bezwaarde binnenlandsche waren, dan worden deze onverkoopbaar, zonder verlies, en zoodanig middel van bestaan houdt op. Dat is volgens Luzac de reden geweest, van het verval, van vele bronnen van bestaan, in dit land bij het klimmen der belastingen, en het ontbreken van bescherming. Maar aangezien de graanbouw nu, als het eenigste middel van beveiliging tegen hongersnood, als een der hoofdmiddelen van bestaan, van meer dan de helft der bevolking, daar onder gerekend, de handwerkers en neringdoende lieden, die alleen of grootendeels door de graanbouwers bestaan; — als een der hoofdmiddelen, om, bij wijze van polderlasten, die eenige millioenen bedragen, den bodem, *zoowel van groote handelsteden, als geringe dorpen*, tegen de zee en rivieren te beveiligen; — als een bedrijf, hetwelk een groot aandeel, in millioenen voor grondlasten en andere belastingen kan en moet betalen; — aangezien de overige ingezetenen noch in genoegzamen getale, noch rijk genoeg zijn, om die lasten (en Mac. Culloch zegt te regt, dat de landbouwers veel meer belastingen, dan eenige andere klasse van producten dragen), om die lasten, zeg ik, die te kort zouden komen, op zich te nemen, en daarbij het onderhoud van al die lieden die door verval van de industrie, broodeloos zouden worden; — aangezien het alzoo onmogelijk is, om niet alleen een staatsbankroet, hongersnood, watersnood en algemeene uitputting en verarming voor te komen, maar zelfs om als Natie te blijven bestaan, indien de graanbouw ophoudt; zoo is het onmogelijk om na te laten, *naar regt en pligt*, te restitueren het bedrag der overbetaling van belastingen, hetwelk door de graanbouwende ingezetenen is *voorgeschoten.*

Dat alles nu kan geschieden door eene kunstmatige verhooging, die zoo gering is, dat dan nog de graanprijzen, zoodra dezelve redelijk zijn, niet in het minste worden opgedreven, en die, zoo als J. B. Saij zegt, *geen onnatuurlijken stand van zaken* DAARSTELT, *maar den onnatuurlijken stand* ontstaan uit overbelasting DOET OPHOUDEN.

Men vergelijke het tarief dat nu voorgesteld wordt, met dat van het plakkaat van 31 Julij 1725, wanneer de granen respectivelijk zullen gekomen zijn boven het maximum, te weten van *f* 9 voor de weit, *f* 6 voor de rogge en boekweit, *f* 5 voor de gerst en mout, *f* 4½ voor de haver, zullen de regten zijn:

	Volgens het voorstel:	Volgens het plakkaat van 1725:
Tarwe, per last	*f* 7,50	*f* 6,00
Rogge	- 4,50	- 4,00
Boekweit	- 4,50	- 8,00
Garst	- 3,00	- 3,15
Mout	- 3,00	- 5,00
Haver	- 4,50	- 1,80

In de verzameling van stukken, in 1823 uitgegeven, vindt men eene lijst van de marktprijzen der rogge te 's Hertogenbosch, van 1701 tot 1822. De prijs is daar berekend per oude Bossche mud, welke ruim 3 Nederlandsche mudden uitmaken, zoo dat die prijs tegen *f* 6 per Nederlandsche mudde rogge, ongeveer *f* 18 per oude Bossche mudde bedraagt.

Nu vinden wij in deze tabel, dat over die 122 jaren, de middenprijs van het Bossche mudde is geweest *f* 14,15; terwijl de hoogste prijs in 1817 was *f* 37,25, en de laagste in 1731 *f* 6,75.

De middenprijs van *f* 14,15, staat ongeveer gelijk, met *f* 4,72 het Nederlandsche mudde.

De belasting zou dan zijn, volgens het voorstel, 75 cents per mud en den kooprijs brengen op *f* 5,47, het mud rogge.

Maar berekent men de meerdere innerlijke waarde, van het vreemde koren, dan ziet men al dadelijk, dat de geheele premie daardoor vervalt, en dat het resultaat zijn moet, dat de inlandsche rogge, den zelfden middenprijs behoudt, zoodat het onmogelijk is, uithoofde van den als dan vrijgestelden invoer, uit de entrepots, tegen eene geringe belasting, dat de prijs der rogge, door de voorgedragene wet, gebragt worde boven den middenprijs van de vorige eeuw.

In datzelfde werk vindt men (bijlage 1 en 2) een staat van den middenprijs van de tarwe en rogge, op de markt te Amsterdam, van 1709 tot 1785, — en dus het goedkoopste tijdvak.

De middenprijs der rogge, is daarop ruim 90 goudguldens het last, of nagenoeg *f* 4,21 per mud, hetwelk bijna dezelfde resultaten oplevert.

De middenprijs der weit is, volgens die tabel, over 77 jaren, geweest *f* 6,24½, maar men heeft daarbij nagelaten, de dure jaren, sedert 1785, op te geven, *en niet zonder inzigt*, —

Van elders, is mij eene opgave medegedeeld, van de stads graanpachten van Deventer, van 1701 tot 1822, voor de rogge en boekweit, en van 1732, voor de weit, en dus voor 91 jaren, waaruit blijkt dat de tarwe over 91 jaren den middenprijs van *f* 9,77½ het nederlandsche mudde, de rogge, over 122 jaren *f* 4,57, en de boekweit *f* 3,58, heeft gegolden. Men kan dus veilig stellen, dat het voorgestelde tarief, ophoudende te werken, boven de *f* 9, op de tarwe, niet in staat is om dat koren te brengen, boven den middenprijs waarop hetzelve sedert eene eeuw is geweest.

Wanneer de boekweit *f* 6 het mud mogt gelden, zou dat graan, volgens het voorgedragen tarief, maar *f* 4,50 per last aan regt doen betalen voor de vreemde boekweit en volgens het plakkaat van 1725, zou dat regt *f* 8 hebben bedragen, en dus bijna de dubbelde prijs. En toch is die prijs meermaal bereikt of zelfs overtroffen. Te Deventer, onder anderen in 1793, 1799 tot 1808, in 1811, 1812, 1813, 1816, 1817, 1818.

Neemt men daarbij in aanmerking, dat de Staten van Noord-Braband in 1823, als noodzakelijk, voor de instandhouding van den graanbouw opgaven, dat de tarwe per mudde *f* 8, en de rogge *f* 5,33, als laagste prijs, moesten gelden, terwijl de Staten van Zeeland beweerden, dat de tarwe niet minder dan *f* 8,33, en de rogge niet onder *f* 6,33, moest worden verkocht, (verzameling van stukken pl. 268), dan ziet men dat er *geene prijsverhooging of opbeuring van den graanbouw, met mogelijkheid te verwachten is, uit het voorstel, maar dat het zelve alleen eene premie van assurantie medebrengt tegen het volkomen ophouden van graanbouw in dit land*, ten gevolge van verkoop van vreemde granen, in dit land *à tout prix*, in tijden van druk van den algemeenen graanhandel.

Maar gesteld, dat door het nieuwe tarief, de eigenaren van graanlanden, die sedert zoo vele jaren schromelijk hebben geleden, en *bijna* tot de helft, ja, op vele plaatsen tot ⅓ van hun vroeger vermogen, zijn gezonken, door de bestendiging van crediet en waarborg voor totale ruïne, in zoo verre, voordeel genoten, zou dat dan zulk een gruwel zijn? Mij dunkt neen! Het ware dan nog niet gratis genoten en waarlijk niet zonder voordeel belegd.

Zij zouden voortgaan met door hunne verponding enz. de middelen mede te helpen daarstellen, om de interessen der nieuwe negociatiën te voldoen, waarop zij tijdens de gedwongene heffingen, meestal veel verloren, en anderen *zooveel gewonnen hebben.*

Maar een ieder, die met den landbouw bekend is, weet, dat, zoo ergens *het leven en laten leven* daarbij een pligt is, en zoo als J. B. Saij zegt, wel degelijk de pachters, *fermiers*, door zulke maatregelen worden bevoordeeld, en de eigenaren hoogstens voor verliezen beveiligd.

De redenen *waarom de graanbouw niet te gelijk kan bestaan met den invoer van vreemde granen, voor binnenlandsche consumtie*, ligt niet in den aanvoer; maar in *de mogelijkheid van aanvoer.* — Wanneer een Amsterdamsch of Rotterdamsch koopman, aan zijnen commissionnair in Gelderland of Drenthe bij voorbeeld last gaf tot aankoop van granen, dan zal hij hem zoodanigen prijs bepalen, als ongeveer gelijk staat, met den prijs die op dat oogenblik voor gelijk graan, buitenlands, bij voorbeeld, aan de Oostzee, courant is, met bijvoeging der kosten, van aanvoer, assurantie enz.

Wanneer de Geldersche of Drentsche landbouwer zijn graan, daarvoor niet wil afstaan, dan wordt het uit de Oostzee ontboden; en, dewijl of hij zijn graan verkoopen moet, om dat hij belastingen enz. te betalen heeft, of om zijn bedrijf gaande te houden, moet hij voor dien prijs verkoopen, en blijft te kort komen, tot hij aan den bedelstaf is.

Dat komt daarvan dat, *in een land daar privilegien voor vreemde landbouwers* bestaan, de markt van geheel Europa wordt geregeld, en niet die van het Vaderland; dat alzoo noch de betrekkingen tusschen schaarschte en overvloed, noch die, tusschen kosten van productie en verkoopprijs in aanmerking komen.

Onder zulke omstandigheden kan nergens eenig bedrijf blijven bestaan.

De belangen van den handel in vreemde granen, zijn zoo zeer tegenstrijdig met die van den graanbouw, dat de laatste met de eerste tevens niet op den duur kan blijven bestaan.

Om den graanbouw in wezen te houden *moet, na aftrek der overige onkosten, nog genoeg overschieten, voor het levens onderhoud van den landbouwer.* — Dit is algemeen erkend het geval niet te zijn,

De handel is verpligt te streven om gestadig te blijven verkoopen, en dus om de prijzen te verlagen, om dat alleen de laagste markt, de meeste navraag heeft. Indien dus eene algemeene graanmarkt, in Nederland zou willen bestaan, (hetgeen overigens reeds tot ons leedwezen door andere omstandigheden onmogelijk wordt gemaakt) dan zouden de prijzen nergens lager zijn, en de kosten van den landbouw nergens, (behalve in Engeland) hooger zijnde, zoo kan men immers niet, zonder boos opzet, en stellig inzigt om den graanbouw te vernielen, voortgaan, met die twee bedrijven tegen elkander in te laten werken, en dat is toch het

[illegible], *zoo lang men dezelve niet afzondert*; want de binnenlandsche consumtie maakt de markt hooger, dan zij anders zoude zijn, en die prijsverhooging, verhindert het debiet naar buiten, dáár waar hetzelve mogt kunnen bestaan, en strekt dus *tot nadeel van den algemeenen graanhandel*; Luzac zegt: (richesse de la Hollande, t. 1, pag. 279) *Si vous le mettez (le Commerçant Hollandais) dans l'impossibilité de vendre à plus bas prix, que ceux qui courent la même carrière, il doit cesser de travailler; son existence par rapport au commerce est détruite.*

Indien dus de prijzen, in de Entrepôts daalden, zou juist daardoor, de handel worden uitgebreid, voor en naar landen die granen behoefden. En zijn er zoodanige niet, dan blijkt daaruit dat die handel, op dat oogenblik, alleen zou bestaan, in het privilegie, tot levering van granen, aan de Nederlanders, met uitsluiting van deszelfs landbouwers, en dus een ongehoord monopolie, tot vernieling van een geheel land.

Men heeft voorzegd, dat de instelling van Entrepôts, voor de vreemde granen, den graanhandel zou doen verliezen (verzameling enz. p. 158, 117) en zich zelfs op het voorbeeld van Engeland beroepen, (ibid, pag. 225) terwijl bij dezelfde memorie wordt gezegd, dat, bij plotselinge rijzing der prijzen, de markten op eens overstroomd worden, door den overvloed, die zich in de Entrepôts verzamelt, en die *dan, zoo belangrijk is, als anders misschien de invoer in geene jaren* geweest zoude zijn (ibid, p. 217.) Nu vraagt men, hoe die overvloed in Entrepôts rijmt, met het verliezen van den handel, door die Entreposering.

Zoo heeft men ook erkend (verzameling p. 236) dat de markt van Londen, nog de algemeene prijzen regelde, zoo wel als die van Amsterdam, hetgeen toch onmogelijk zou zijn, indien de graanhandel te Londen, *door de entrepots* verloren was geraakt.

De gezonde rede leert, dat de prijs der granen, in een Entrepot te Londen of te Amsterdam, of op de vrije markten aan de Oostzee of elders, alleen in betrekking staat tot de tegenwoordige of toekomende behoefte, van die landen, welke te kort kunnen komen, en dus aanvoer noodig hebben.

Door het vorenstaande vervalt ook de bedreiging, dat de vreemde graanhandel, in oogenblikken van nood, niet genegen zou zijn op risico van verbod van uitvoer, granen naar dit land te verzenden, alzoo zulk een verbod, bij het stelsel van Entreposering niet denkbaar is.

Niet gegronder is de veronderstelling, dat de handelaren zich zouden onttrekken, uit ontevredenheid. De koopman zoekt winst, wanneer dezelve te behalen is handelt hij, en haat noch liefde en vooral geene luimen, besturen den handel.

Er is gezegd dat de granen, in de Entrepots onverkoopbaar zouden zijn, en de prijzen nomineel, (verzameling enz. p. 152, 248, 277).

Beide omstandigheden hadden toen sedert lang plaats gehad, zonder dat er Entrepots bestonden, en toch werden reeds inlandsche granen, op speculatie gekocht.

Er werden te dier tijde, op vele plaatsen, half bedorvene granen in omloop gebragt, en hoewel het, voor den handel, eenig voordeel mogt kunnen aanbrengen, ook bederf onderhevige waar te slijten, is dat niet de gunstige zijde der zaak. Immers verdient de gezondheid der ingezetenen, eenig opzigt, en blijft de aanleiding gevaarlijk, dat ons land, zou moeten dienen tot eenen *vuilnisbak*, vooral der bedervende opgestapelde granen van geheel Europa, daar de verarmde bevolking zich mede zou moeten behelpen, zoo lang zij nog *iets* bezat.

De zwakheid in tegenstrijdigheid der middelen, waarvan de bestrijders der wet zich bedienen, valt in het oog. — En dat komt alleen daarvan, dat men gevoelt, dat hier niet kwestie is van den waren en wezenlijken graanhandel, maar van een stellig *monopolie voor vreemde landbouwers* EN GRAANHANDELAREN, in de Oostzee, waarin een *hoogst onbeduidend gering kapitaal* geplaatst is, dat, nog grootendeels, aan vreemden toebehoort, (verzameling enz. p. 236) en wel voor $\frac{99}{100}$ zoo als algemeen is aangenomen.

Het zijn de Commissionnairen voor, — en geldschieters op, die vreemde waren, — zelve gedeeltelijk vreemden, — die, namens vreemdelingen, (zoo als wijlen onze zoo bekwame ambtgenoot van Andringa de Kempenaer, in der tijd heeft doen zien), toen even als thans, in deze vergadering, vragen om de vernieling van het voornaamste bedrijf in dit land, om nog eenige jaren een monopolie daarin uit te oefenen.

Edel Mogende Heeren! uwe landgenooten vragen u geregtigheid! de regering vordert dezelve! Pruissen en Polakken, en eenige hunner bedienden en Advocaten vragen u een doodvonnis voor uwe landgenooten en voor u zelve!

Het is onmogelijk dat gij aan dezen gehoor geeft!

De wezenlijke graanhandel verklaart zich vóór, en niet tegen eenen maatregel, waardoor dezelve in twee takken verdeeld zal worden, de buitenlandsche aanvoer in de Entrepôts en afvoer naar buiten — en de binnenlandsche, voor de consumtie, in dit land. Wat de eerste betreft, indien zij niet weder tot bloei komt, dan zal dit afhangen, van de maatregelen van die andere volken, die granen behoeven of begeeren, maar gewis niet van eene afzondering, die in den aard der zaak ligt.

Wat de binnenlandsche betreft, daarvan is de bloei stellig te voorzien, — Dezelve verlangt wel degelijk die afscheiding, en heeft u Edel Mogenden daarom verzocht.

Die handelaren weten, dat in Engeland zulk een handel bloeit, en zoo groot is geworden, dat de aanvoer uit Ierland naar Engeland alleen die overtreft, welke te voren geheel Europa aan dat Rijk leverde, (Verzameling enz. p. 287).

Die handelaren weten, dat door Adam Smith, 3 d. kapittel 2, reeds toen werd berekend, dat de jaarlijksche invoer, nog maar een vijfhonderd een en zeventigste gedeelte van de consumtie bedroeg, om dat aldaar de landbouw was beschermd geworden.

Men heeft beweerd dat de binnenlandsche graanhandel zonder de buitenlandsche niet kan bestaan, maar die assertie is van allen grond ontbloot.

Er zijn weinige landen, daar zoo vele ingezetenen te vinden zijn, die, hoewel grootendeels van hun vertier met de graanbouwers levende, volstrekt geenen land- of graanbouw uitoefenen. Zoo wel de inwoners van de groote steden, als de menigte landbouwers, die van de veeteelt en het zuivelmaken leven, kunnen geene granen ontberen.

Die behoefte is groot genoeg, om van den binnenlandschen graanhandel eenen aanzienlijken tak van nijverheid te maken.

De landbouwers zijn in dit land, meer dan in eenige andere, verpligt om gestadig te verkoopen, en verhinderd om zelve granen op te leggen, of tot de verbruikers te brengen.

Die binnenlandsche handel bepaalt de billijke prijzen der waren, namelijk de evenredigheid tusschen den voorraad en de behoefte in elk land.

De handel met het buitenland daarentegen, bepaalt den prijs, die ontstaat uit de evenredigheid van den voorraad en de behoefte van alle handeldrijvende volken.

Deze is in verval om dat overal de havens gesloten zijn voor den invoer. Maar dit geeft geen regt om dit land te vernielen, om dat Pruissen en Polen niet meer mogen leveren aan alle natien die voor hun eigen belang zorgen.

En dat voor het onze gezorgd worde, is zoo wel de wensch van den handel en het fabrijkwezen als van denLandbouw.

Zoo zeide de kamer van koophandel en fabrijken te Amsterdam, te regt in eene voordragt, betrekkelijk den Duitschen handel en de tolvereeniging van den 3 April 1834:

Een laag tarief is eene concessie aan allen, een handelsverdrag met de geheele wereld, doch dat niet immer gereciproceerd wordt.

Zoo verre zijn onze verlichte handelaren verwijderd, van het overdreven stelsel van onbepaalde handels-vrijheid.

Indien de vreemde graanhandel in verval is, dan dagteekent dat verval, reeds sedert lange jaren.

Luzac heeft voor bijna 60 jaren het verval van den handel op de Oostzee reeds opgemerkt en de gevolgen daarvan voorspeld:

„ Il resulte un autre mal du décroissement du commerce du Nord qui ne sera
„ bien sensible, que lors qu'il ne sera plus tems d'y apporter du remède.
„ Lorsque cette branche du commerce sera déchue au point de n'être plus dans
„ les mains des Hollandois la base d'un nombre infini d'autres branches, ils ne se-
„ ront pas moins obligés de se pourvoir dans le Nord d'une grande quantité de
„ marchandises, dont ils en peuvent se passer, pour leur propre consommation."
„ Ils paijeront alors du Nord, une balance, dont rien ne pourra les indemni-
„ ser. Ils ont presque toujours paijé au Nord une balance considérable, mais
„ c'était pour se procurer, une balance plus avantageuse chez les nations du
„ Midi, en sorte qu'ils ne s'appercevaient pas, du poids de celle qui resultait
„ de leur propre consommation; *la décadence de ce commerce tend à reduire la Hollande à ce dernier degré d'indigence.*"

Dat onheil is in zoo verre verminderd, dat de graanbouw in ons land aanzienlijk is verbeterd; er staat nu nog maar te zorgen dat wij denzelven behouden, en niet weder terug gaan.

De opgave der uitvoer van granen, door de regering, bij de beantwoording ge- [illegible]

moet invoer en uitvoer gelijk staan, wilde men dien handel als eene nering [illegible] eenig belang doen beschouwen, en ter contrarie, zien wij, dat de uitvoer sedert 1831, niet noemenswaardig is.

Er zijn geen erger dooven, dan die niet hooren willen, maar een ieder die voor reden vatbaar is, zal toestemmen, dat ik, teregt gezegd heb, dat het niet te doen is, om eene vreemde graanmarkt, die niet meer bestaat; maar *om het monopolie van Pruissen en Polakken*; om ons van granen te voorzien, tot vernieling van onze ingezetenen, wanneer hij weet, dat de uitvoer van tarwe 's jaars 1719 lasten tegen een invoer van 23,134 lasten, en die van rogge een uitvoer van 3,072 tegen een invoer van 35,953 lasten heeft beloopen.

Willen nu die van de nieuwe theorie, kruistogten laten prediken, al ware het door professoren aan deze of geene hoogeschool, dan dienden zij den oorlog te verklaren, aan de regering van Engeland, Frankrijk, en bijna alle anderen die den invoer beletten, en zouden blijven beletten, ook wanneer men *gratis* het koren aan hunne onderdanen wilde leveren, maar niet aan hunne graanbouwende, reeds lang verdrukte landgenooten, die onschuldig zijn aan die prohibitien, en niets vragen dan de gunst, om hun aandeel, in die polderlasten en andere lasten te mogen blijven dragen, ter ontheffing van die van hunne niet graanbouwende landgenooten.

Het baat het geheele volk weinig, of de levensmiddelen duur dan wel goedkoop zijn, mits de middelen van bestaan verzekerd zijn; — wij hebben tijden beleefd, dat hetzelfde roggenbrood, dat nu 40 centen kost, *f* 1,20 kostte, en niemand klaagde er over dat het te duur was, omdat hij toen door werkzaamheid en meerder vertier de middelen bezat, het zich te kunnen aanschaffen.

Het is onvoldoende, dat er voorraad aanwezig zij, er moeten ook middelen van bestaan zijn, die loon voor werk, en dus middelen om voorraad te verkrijgen, opleveren. En niet een bedrijf, levert daartoe meer, dan de graanbouw.

In onzen tijd, wordt gezegd in het advijs van den Raad van State (verzameling enz. p. 311), *was een aanzienlijk gedeelte der bevolking van Ierland, letterlijk aan hongersnood blootgesteld, in het midden van den overvloed.*

In 1721 zegt Ruhs, over Finland, kwam een Hollandsch schip met levensmiddelen in Finland, op een oogenblik *dat de hongersnood de bevolking noopte, om zelfs lijken te verslinden*, en toch kon hetzelve geene koopers vinden, om dat er niets in ruiling te geven was.

De landbouw en bijzonder de graanbouw is het belangrijkste van alle bedrijven. — Dewijl dezelve minder zamengestelde werktuigen toelaat, dan eenig ander bedrijf, maar zoo wel menschenhanden als vernuft in het werk stelt, en zoodanige producten levert, al door geene andere vervangen kunnen worden, er is geen bedrijf dat een zoo groot getal menschen bezig houdt, en tegen verrigten arbeid, onderhoud moet verschaffen.

Ook in die landen waar handel en fabrijken bloeijen, hoe uitgebreid dezelve ook mogen zijn, is de aanzienlijke meerderheid der bevolking met den landbouw bezig.

Het zijn niet alleen, de op den akker werkende ingezetenen, die tot den landbouw behooren, maar ook alle die werk- of ambachtslieden, en handelaren, zoo van de eerste of tweede hand, als debitanten of winkeliers, welke de landbouwers, van hunne behoeften voorzien, deelen onvoorwaardelijk in hun lot. — Want toch bijaldien des landbouwers bestaan vermindert of te niet gaat, vervalt dat van alle die andere personen. Uit dat oogpunt beschouwd wordende, blijkt het, *dat de zaak van den landbouw die is van het geheele volk*, met uitzondering alleen, van dat gering getal personen, welke uitsluitend van buitenlandschen handel, van uit- en doorvoer bestaan, zonder binnenlandsch debiet.

Het getal van zulke personen is zoo bijzonder gering, dat men in 1802, in Engeland zelf, op 18 millioenen ingezetenen, maar 300,000 zoodanige telde, en dus een op zestig; terwijl toch dat land, den uitgebreidsten wereldhandel bezit, die ooit bestaan heeft; en het is nog onlangs aangewezen, (revue Britanique en Journal de la Haije van 23 Januarij 1834 no. 20), dat het kapitaal van den landbouw in Groot-Brittannien grooter is dan alle andere kapitalen in den handel en in het fabrijkwezen geplaatst, te zamen.

In Nederland zijn uitgebreide streken, waar niemand met den vreemden handel of met eenige fabricatie voor den uitvoer bezig is, en niet alleen de dorpelingen, maar ook de bewoners van de meeste steden, vinden hun bestaan, uitsluitend, in hunne betrekkingen, met de landbouwers en hangen geheel van dezelve af.

Daarom alleen is, bij voorbeeld, in de stad *Goes* de waarde der *gebouwde eigendommen*, beneden de helft gedaald, tusschen 1819 en 1832, en elders niet minder; zoo dat men zich vergiste door te onderstellen, dat de gebouwde en ongebouwde eigendommen verschillende belangen hadden. De weinige uitzonderingen die hierop bestaan, zijn toevallig en gering, en bepalen zich tot weinige zoodanige steden, waarin de toevloed van den weder herlevenden handel, of van renteniers, verhinderden dezen teruggang te ondervinden. Men ga de kleine steden, *ook in de provincie Holland* rond, en men zal zich overtuigen van deze waarheid.

Zonder het behoud van die allen, is aan geene nationale zelfstandigheid, aan geen defencie wezen te denken, zoo min als aan welvaart.

Het is alleen door bebouwing, dat landerijen eenige waarde verkrijgen, en die geheele waarde, zou moeten te niet gaan, door het verkwijnen van den landbouw. Hierbij moet gerekend worden de waarde van alle gebouwen, gereedschappen, van het kapitaal tot voorschot in den landbouw gebruikt, waarvan de som zeer belangrijk is, en in Frankrijk op 5500 millioenen gulden wordt berekend. (J. B. Saij, L. 1. C. 10.)

In geen land moeten meer kosten aan dijken, waterweringen en leidingen besteed worden, dan in ons land, en dezelve worden allen (op eenige calamiteuse polders na), uit de landerijen zelve, gevonden. Leveren deze geen zuiver inkomen meer op, dan zou men dezelve gereedelijk aan het water terug moeten geven, niet zonder gevaar voor het overblijvende gedeelte, maar gewis zou die last ondragelijk zijn voor de geringe bevolking, die niet van, of door den landbouw bestaat.

De grondbelasting zou grootendeels vervallen, en daarbij zou het aantal hulpbehoevende en van hun bestaan beroofde ingezetenen, van jaar tot jaar toenemende, ten laste der overige komen, en buiten twijfel, het ongerijf, hetwelk in Engeland wordt ondervonden, alwaar door de zoo gedachte armenbelasting ¼ der bevolking door ¾ wordt onderhouden, hier te lande zoo erg zijn, dat die verhonding omgekeerd zou wezen.

De voorstelling dier daadzaken, is zoo weinig eigenwillig, dat J. B. Saij, het noodzakelijke gevolg, van het vervallen van den landbouw erkennende, en aanvoerende ten betooge van de noodzakelijkheid, om, ten aanzien der vreemde granen, uitzonderingen te maken, op zijn geliefkoosd stelsel, van onbeperkte handelsvrijheid (L. 1, ch. 17), zegt: „ *autrement tous les laboureurs se changeraient en artisans et l'existance du corps social deviendrait trop precaire.*"

Het is opmerkelijk, dat hij dit stelt, zonder nog de zaak te beschouwen, uit een ander oogpunt, als dat van den toestand van Groot Brittannien, en dus niet eens heeft overwogen wat het gevolg zijn zou, wanneer, gelijk in Nederland, de landbouw alleen het bestaan, van het geheele land tot den bodem toe verzekert, en geen gevestigd debiet van fabrikanten, voor buitenlandsch gebruik bestaat, zoo als in Groot Brittannien.

Maar ik moet nog opklimmen, tot de hoofdoorzaken van de hooge belastingen en bij gevolg van die waar in de landbouw verkeert; ik bedoel de nationale schuld in Engeland, Frankrijk en hier.

Tot nu toe heeft men meestal de handel en fabrijken, door vrijstellingen van lasten en door premien tot aanmoediging, voorgestaan; men heeft zelfs oorlogen daarvoor gevoerd en zich groote onheilen berokkend; de landbouw daarentegen heeft nooit daartoe aanleiding gegeven, maar wel de belastingen, daarvoor moeten dragen. Sedert lang hebben de volken premien aan den handel en aan het fabrijkwezen betaald, meestal zonder het te weten of in te zien.

Al de oorlogen, gevoerd om het bezit van kolonien of uitsluitende regten van koophandel of van visscherij te verkrijgen, of te behouden, dat is te zeggen, bijna alle zee-oorlogen, sedert eeuwen gevoerd, zijn betaald door belastingen van wederzijde; de staats-schulden van alle volken (die algemeene ramp) hebben bijna geen anderen oorsprong.

Ik weet wel dat de bloei van den handel en de fabrijken, behulpzaam is voor den landbouw, maar te dezen opzigte, is dat voordeel zoo verre overtroffen, door de nadeelen, dat er geen spoor van over blijft, alzoo het, bijzonder in tijden van oorlog, de landeigenaren zijn, waar de middelen gezocht worden, niet zoo zeer omdat een eigenaar van een bouwhof van 10,000 gulden waarde, meer zou kunnen betalen dan een rentenier die 100,000 gulden bezit, maar omdat de eerste, zoo hoog men wil, kan aangeslagen worden, omdat hij zijn land niet verbergen kan, gelijk de rentenier zijne obligatien.

Ik moet hier een allertreffendst voorbeeld aanvoeren, uit twee beroemde schrijvers:

Luzac zegt p. 205 van het 2de deel van zijn werk: la richesse de la Hollande:
„ La Hollande a fait presque seule pendant six ans [illegible]
„ sur tout celui de l'Afrique et de l'Amerique [illegible]
„ [illegible], et le fait avec [illegible]
„ deux cent pour cent; [illegible]

„ consommateurs. Quelque négotians de la Hollande, s'en sont enrichis, malgré la perte d'un grand nombre de leurs vaisseaux, enlevés par les Anglais, qu'on a estimé plus de cent millions. Mais ces richesses, que les autres nations ont peut-être vues avec trop de jalousie ont été consentrées dans deux villes Amsterdam et Rotterdam, et parmi le petit nombre de négocians de ces deux villes qui se sont livrés au commerce des colonies Françaises. *Des richesses aussi concentrées, ne peuvent influer, que fort peu sur celles de la république.*"

Jean Baptiste Saij zegt (Traité d'économie politique Tome 1 l. 1 ch. 19 p. 306) „ Arthur Young évalue à 48 millions, ce que la colonie de Saint-Domingue coutait annuellement à la France en 1789. — *Il prouve* que si, l'on avait consacré à l'amelioration d'une province de France du Bourbonnois, par exemple ou de la Sologne, ce qu'ont couté les colonies pendant 25 ans seulement, on en retirerait une augmentation de revenu net, de 120 millions par an, composé d'un produit veritable, qui ne couterait rien à personne."

Hij had hierbij kunnen voegen, dat ook het kapitaal daarvan in de algemeene rijkdom aanwezig zou zijn, en de belastingen daarop tot ontheffing van de overige ingezetenen zouden strekken, terwijl de winsten van den handel geen kapitaal daarstellen, maar alleen zulk een, over het algemeen zeer matig, gedeelte van die winsten, hetwelk door de handelaren wordt bespaard en opgelegd, na aftrek van hunne dagelijksche behoeften.

Bovendien, zou dat kapitaal door niemand kunnen weggenomen worden, terwijl, door het niet opvolgen, van den raad, van Young het Bourbonnois en Sologne, zijn gebleven, wat zij waren en de kolonien en de producten van dien bij Frijkrijks naburen of vijanden, zijn teregt gekomen.

Onze vaderlandsche geschiedenis, levert ook daadzaken en berekeningen, die hiermede stroken.

In 1649 en 1651 werd, ten voordeele van den handel op de Oostzee, (dus voornamelijk van den handel in vreemde granen), die toen ten minste nog een Hollandsche handel, en geen monopolie van vreemden was, toen werd, zeg ik, van den Koning van Denemarken, de tolvrijheid door de Sont, door dezen staat gekocht voor fl. 350,000 's jaars. Wagenaar berigt, (12de Deel pag. 273), dat de staat niet de helft daarvan terug bekwam van den handel.

In 1653 werd dit tractaat vernietigd, maar in 1654 moest deze staat zich belasten met de betaling eener schadevergoeding van 97, 973 L. sterling, om den vrede tusschen Engeland en Denemarken te bewerken, *alzoo anders, onze handel op de Oostzee bedorven geweest zou zijn*, zegt dezelfde schrijver.

In 1658 was die handel van zulk een belang, dat de vracht alleen, van de daartoe gebruikte schepen, op drie millioen 600,000 gulden werd berekend, en toch verslond een kostbare krijg *alleên om dien handel ondernomen de winst van vele jaren.* (Wagenaar 48ste boek).

Het is, Edel Mogende Heeren! een gedeelte van dienzelfden handel, nog geen schaduwbeeld van den vroegeren, — thans geheel aan vreemden overgegaan, waarvoor eenige personen UL. thans vragen de helft van Uw Vaderland te niet te laten gaan, omdat die helft te zeer bezwaard is *door lasten voor schulden, gedeeltelijk* VOOR DIEN HANDEL *gemaakt.*

Men heeft verhaald dat er, van de zijde van de Pruissische regering zou aangedrongen zijn, op het intrekken van het onderhavige voorstel van wet.

Indien zulks geschied is, vind ik het van die zijde pligtmatig, en een ieder die, zoo als ik *prijs stelt, daarop dat eene Regering* deszelfs onderdanen beschermt, zal zulk eene daad, gesteld dat zij bestond, niet in het minst laken.

Het is, zoo als ik nog eens moet herhalen, *niet eene questie, tusschen handel en landbouw* die ons bezig houdt, maar *tusschen Pruissen, Polakken, hunne knechts hier te lande en onze landeigenaren en graanbouwers.*

Vond de Pruissiscbe Regering hier menschen, onverstandig genoeg, om daartoe mede te werken, (de Engelschen heeten dezulke theoristen, revolutionnairen, vrijbuiters, bedriegers en bedrogenen, (verhandeling over de korenwetten bij le Sage ten Broek 1834 p. 14, uitgegeven), of vond die Regering hier menschen, *lafhartig genoeg* om, op de eerste nota van een gouvernement, dat belang heeft, bij den ondergang van een nabuur, daarvoor te bukken, — dan deed die Regering zeer verkeerd, op zulk slag van lieden, geen voordeel te doen.

Zie hier welke voordeeltjes daar aan verknocht zijn.

In het zoo evengemelde werk vindt men, op pag. 81, woordelijk het volgende: „ *Gedurende de uiterste schaarschheid welke in dit land (Engeland) in de jaren 1800 en 1801, plaats had, werd een uitgaand regt omtrent tot 10 schellingen per quarter, in de Pruissische landen, op de granen gelegd, en daar bij was met* ZOO VELE WOORDEN BEPAALD DAT DE VOORTDURING OF HET INTREKKEN VAN DEZE BELASTING ZOUDE AFHANGEN VAN DE BEHOEFTE VAN DIT RIJK."

Wanneer de graanbouw hier vernield was, zou de Pruissische regering een *voortdurend regt*, van dien aard op onzen aanvoer kunnen heffen, en die Regering, zou gelijk hebben, daarop uit te zijn.

Het staat aan UEdel Mogenden om daartegen te zorgen. Een ieder staat het vrij, zijn regt en voordeel te handhaven.

Men heeft uitgestrooid, dat Pruissen, wanneer wij het bestaande monopolie van deszelfs onderdanen aan de Oostzee kortwiekten, onzen Rijnhandel zou beperken.

Daar gelaten dat dit van Pruissen alleen niet afhangt, en de geheele Duitsche tolvereeniging daarin gemoeid is, welke zich wel om den voorspoed van Koningsberger rogge en dergelijke, niet in beweging zal stellen, zoo is en blijft het zeker, dat zoo wel de Pruissische Staten aan den Rijn, als de middel-staten van Duitschland, door hun verkeer met ons, *voordeel* of wel *nadeel* hebben.

Hebben zij *voordeel* daarbij, dan zullen zij zich zelven wachten dat voordeel te bekorten; hebben zij *nadeel* daarbij, dan zal geene concessie, *ook niet de opoffering van onzen graanbouw*, hen bewegen om zich zelven te benadeelen. Zien zij kans, om door Frankrijk, Belgie of de Hanzeesteden, beter en goedkooper bediend te worden, dan mogen en zullen zij niet nalaten, er gebruik van te maken.

Van staat tot staat komt geene edelmoedigheid te pas, en alle gunsten en voordeelen, die al de natien van Europa ons geschonken hebben, sedert 100 jaren, *bedragen nog zoo veel niet als de waarde van de minste onder de boerderijen*, die men ons wil dwingen te sloopen. Maar zeker is het, dat allen ons alleen zoo veel hebben laten behouden, als zij ons nog niet hebben kunnen afnemen, en dat, inzonderheid *Pruissen*, door allerprijzenswaardige zorg voor deszelfs onderdanen, en allerdoelmatigste bepalingen tegen vreemde concurrentie, *ons de helft van onze suikerrafinaderijen, en bijna alle onze tabaksfabrijken, afhandig heeft gemaakt*, is even gewis. Waarmede die regering pligtmatig zal voortgaan, ook al waren wij dwaas genoeg uitstel te willen koopen, door voortduring van een monopolie van graanlevering, tot verhongering van onze eigene graanbouwers.

Volgen wij liever het voorbeeld van Pruissen, laat de inlandsche nijverheid beschermd worden! en laat men eene administratie van in- en uitgaande regten daarstellen, die aan het doel beantwoordt, en niet langer de spot verwekt van alle vreemde handelaren!

Men stelle zich voor dat wij met den geheelen ondergang van onzen graanbouw eenige verkeerde behandeling van den Rijnhandel afgekocht hebben, bij wijze van uitstel; dan blijft het zeker, dat wij zulks niet aan goeden wil, maar aan eigenbaat te danken hebben.

Wanneer wij daarna geheel en uitsluitend van Pruissische toevoer afhangen, dan hebben wij niets meer om nieuwe afkoopprijs te betalen en wij hebben te wachten, dat men ons de wet voorschrijve, en zoo wel alle voordeelen van den Rijnhandel verbeurd verklare, als eene belasting op onzen toevoer van granen legge, en ons dan nog *als edelmoedigheid* toerekene, dat men ons niet verhongert, — waartoe sommigen ons thans willen brengen.

Het is mij leed, na over zulke gewigtige zaken, zoo lang te hebben moeten spreken, nog te moeten gewagen, van eene omstandigheid van gering aanbelang, maar waarvan men ophef heeft gelieven te maken. — Ik bedoel het vlugschrift van den Heer van Ackersdijk. — Dit bevat zoo weinig hetwelk eenige aandacht waardig zou zijn, dat ik geene vrijheid vind om U Edel Mogendens aandacht te vermoeijen met de geheele wederlegging van de erroneuse persoonlijke wijze van zien, van dien Schrijver. Ik moet echter eenige weinige aanmerkingen daarover maken.

De Heer Ackersdijk zegt in de noot 13 op pag. 57 van zijn geschrift: *het mag ons eenigzins bevestigen in de overtuiging der waarheid van ons gevoelen, wanneer wij eene* VOLKOMENE OVEREENSTEMMING *vinden bij hen, die algemeen als bevoegde regters over zulke onderwerpen beschouwd worden.*

Ik heb U. Edel Mogenden de woorden voorgelezen van Jean Baptiste Saij, Gijsbert Karel van Hogendorp en Mac. Culloch, alle drie schrijvers door den steller van het geschrift aangehaald, die volkomen het *tegen overgestelde leeren van hetgeen, hij wil.*

De graad van vertrouwen, welke het geschrift verdient kan daarnaar afgemeten worden.

Volgens de 4de noot schijnt de schrijver volstrekt niet geweten te hebben wat er ten opzigte van de graanmarkten in ons Vaderland is voorgevallen; — speciaal dat in 1822 bij een aantal requesten uit vele streken van ons land, waar onder dat van Groninger landbouwers, uitmuntte, op bescherming van den landbouw is aangedrongen; — het werk van wijlen onzen ambtgenoot van Andringa de Kempenaer; — het besluit van 3 October 1824; — (Staatsblad no. 25.) en de wet van 10 Januarij 1825 (Staatsblad no. 4.) den invoer van vreemde granen bezwarende, de voordragt van een dergelijk tarief in Mei 1832 zijn alle onbekende zaken voor hem, en in de plaats van dien verwijst hij naar een hoogduitsch werkje, bij Diederichs in 1828 uitgekomen. — Waarlijk! het is geen wonder, dat monopolien der Duitschers, door hen zelven worden aangeprezen.

De schrijver tracht bevreesd te maken, met de Engelsche armen-belasting. — Dat onnoozele argument *cum hoc ergo propter hoc*, hebben wij meermalen zien gebruiken. De schrijver weet dan niet dat in 1826 van de armen bedeeld waren: in Pruissen 6 van de 100 personen, in Frankrijk 8 van de 100, in Engeland 9, en in Nederland 14, zoo als ik aangeteekend heb uit het tijdschrift ter bevordering van Nijverheid 1833.

Mij dunkt, dat als onze armen van 14 op 9 kwamen, door de korenwetten, zulks al een bijzonder gunstig begin zou zijn van derzelver werking.

Het is overigens, aan allen die iets over Engeland hebben gelezen, al zijn zij er niet per snelwagen doorgereisd, bekend, dat de armen-tax geheel andere oorzaken heeft; — men kan daaromtrent, onder anderen iets vinden bij *Bulwer, Engeland en de Engelschen*, 1ste deel, kap. 5, welke schrijver aantoont, dat de landbouwer 's weeks, zich maar 122 oncen aan voedzame spijzen kan aanschaffen; de soldaat 158 oncen, de gezonde bedelaar 151 oncen, behalve nog eenige versnaperingen; de van diefstal beschuldigde gevangene 181 of 239 oncen; de gecondemneerde dief 239 oncen, en de gedeporteerde dief 330 oncen.

Waarlijk, in een land, daar de landbouwer het veel beter heeft als hij bedelaar wordt, en als gedeporteerde dief, driemaal zoo veel te eten kan bekomen, zijn geen korenwetten noodig, om bedelaars te maken, en kan nog blijkt het, dat er hier zonder korenwetten of zulke lokazen, nog *ruim de helft meer zijn.*

Zoo hoorden wij gister gewagen, van het bezwaar, hetwelk voor de armen-inrigtingen ontstaan zoude, uit eene geringe vermeerdering van den prijs van het brood, maar wat er worden moet van den daglooner, die door het vervallen van den landbouw, zelf aan den armen-inrigtingen zou vervallen, wordt niet gewaagd.

Misschien denkt men, dat een bedelaar die niets doet, meer deelneming verdient, dan de werkman die arbeid begeert, en wil men premien op de bedelarij geven, zoo als Bulwer van Engeland heeft verhaald.

Over de Engelsche korenwetten, haalt de straksgenoemde schrijver, het Endinburgsche maandwerk aan, hetwelk alles, behalve vrij is, van die omkeering te begunstigen in Engeland, waarvan ik reeds gesproken heb, maar van de wederleggingen in de *Quarterleij Review*, bij voorbeeld, die overgezet en gedrukt is, bij le Sage ten Broek te Alkmaar, reeds door mij aangehaald, gewaagt hij met geen woord.

In de noot 12 op pag. 57 gaat de schrijver zoo ver dat hij gulweg aanraadt om geen koren meer te bouwen, indien wij het goedkooper kunnen bekomen uit Odessa.

Hij vergeet, zoo als alle losse planmakers, te zeggen, wat zij, die thans door of van de korenteelt bestaan, doen moeten, om aan den kost te komen. — Ik denk dan ook dat die opheldering eerst door hem gegeven zal worden, wanneer hij de quadratuur van den cirkel of het perpetuum mobile zal hebben uitgevonden. — Ook de hoogleeraar de Bruijes, verzwijgt al wat de voornaamste schrijvers over dit onderwerp gezegd hebben, en stelt zijne eigene bespiegelingen in de plaats. — Het is mogelijk, dat die heeren zich wijzer achten dan J. B. Saij, Ricardo, Mac. Culloch en van Hogendorp, maar dit ontsloeg hen niet, van eene wederlegging van het gevoelen dier beroemde mannen. En indien het niet aan tijd had ontbroken, zouden er, in ons land, menschen genoeg zijn gevonden, die zulke misstellingen hadden aangetoond, waarvan reeds oogenblikkelijk, door den Heer van Ittersum, en in een ander stukje aan de Staten Generaal rondgedeeld, niet zonder aanvankelijk voordeel, eene proeve is genomen. Ik gewaag van deze vlugschriften, bij Tijl te Zwolle, en bij Schonekat te Amsterdam uitgekomen, omdat, bij zekere partij, volstrekt niet schijnt gelet te worden, op al wat hunne hersenschimmige theorien bestrijdt.

Een geacht medelid uit Holland, heeft ons gister ook het een en ander over de vrijheid van handel, als der voorvaderen erfdeel, door matige en billijke regten, daargesteld, voorgespiegeld.

Ik heb aangetoond, dat dat soort van Arcadia hier te lande niet te vinden is geweest, en dat sedert het lage tarief van 1725, maar nog meer het frauderen van dien, *korte jaren daarna*, het verval van den handel algemeen werd opgemerkt.

Ik wil het voorbeeld van anderen niet volgen, niet zeggen *cum hoc ergo propter hoc*, zoo als de beschouwing van landbouw en armentax bij voorbeeld, onafscheidbaar zijn in het oog van sommigen.

Ik zeg dan niet, dat het verval van den handel, van de lage regten kwam, maar ik bewijs, dat de lage regten niet belet hebben dat onze voorvaderen den handel verloren, en dat die lage regten, dus tegenwoordig zoo iets evenmin kunnen beletten.

Dat is geene bespiegeling, maar geschiedenis.

Het geheele vierde deel van Luzac's werk *Hollands Rijkdom* is daar, om het te getuigen.

Maar diezelfde spreker voegde daarbij, dat de voorgestelde wet den graanhandel in handen van den sluikers zou spelen en de eerlijke handelaars verwijderen.

Nu is het bekend, dat, toen Luzac zijn werk uitgaf 1783, de in- en uitgaande regten waren op die laagte, welke thans door eenigen als eenen paradijsachtigen toestand medebrengende, wordt afgeschilderd.

En die Luzac schreef in 1783 of vroeger 4de deel pag. 258 het volgende: *Het is niet mogelijk dat de koophandel bloeije in een land waar enz., en waar men van sluikerijen, door welken men 's lands inkomsten verkort, niet anders hoort spreken, dan of het streken van schrander vernuft waren.*

„ In het advijs der gecommitteerde raden ter admiraliteit in Zeeland, op propositie van den jongst overleden Heer Erfstadhouder, vindt men, dat de loopjens om de inkomende en uitgaande regten te sluiken voor iets van weinig aanbelang werden gehouden."

„ Immers" (leest men in dat advijs bladz. 20) „ dat is ALTOOS aangemerkt als eene zaak van weinig importantie en veel eer als een aardige trek, dien men den bediende van de Licenten gespeeld heeft, 't welk tot zoo een uiterste gekomen is, dat sommigen onder de negotianten zich niet ontzien, van te durven zeggen, genoegzaam ten aanhoore der Commisen: *Ik heb daar zoo even de Commisen weder opgeligt*, en men zoude veel werk hebben om die ingewortelde denkbeelden te doen veranderen."

Nu vraag ik of men ons in gemoede kan denken te verschrikken met de bedreiging van iets, *hetwelk altijd en onder de laagste regten bestaan heeft.*

Aan een mijner bekenden werd bij gelegenheid dat zekere regten van 2 pCt. op ½ pCt. waren verlaagd, en deze aan eenen bekenden fraudateur, vroeg of hij nog met zijne fraudes voort zou gaan? ten antwoord gegeven, dat alleen iemand die zijn geld moede was nalaten kon ½ pCt. te *verdienen*, een goed als 10 pro pCt.

Dat is en blijft zoo, en Luzac heette (4de deel p. 109) de uitzonderingen *witte* raven, thans zou men *vogel Phenix* zeggen kunnen.

Ik meen dan te hebben bewezen, dat het gevoelen der voornaamste schrijvers, pleit voor de aanneming der voorgestelde wet; — te hebben aangewezen dat de nieuwe theorie van handelsvrijheid, bij onze voorouders, in hunne beste dagen niet bekend was.

Ik heb aangetoond, dat het voorgestelde tarief niet in staat is om den prijs der granen te verhoogen, boven den middenprijs, sedert het begin der vorige eeuw tot nu toe, maar eene voldoende assurantie zijn zal, tegen volkomen bederf, van een bedrijf waarvan het bestaan van het geheele volk afhangt; dat de afscheiding van buiten- en binnenlandschen graanhandel, *zelfs voor den buitenlandschen handel*, voordeelig in stede van nadeeling zijn moet, dewijl hier geen verschil bestaat *tusschen landbouw en handel*, *maar tusschen Nederlanders en Pruissen of Polen*, en wel ter zake, van een door deze laatsten uitgeoefend monopolie, strekkende tot ons verderf.

Het is mij leed zoo lang te hebben moeten spreken en niet dan zulk een gering gedeelte dezer belangrijke stof te hebben kunnen behandelen, maar blijf vertrouwen, dat het ontbrekende, door de geachte medeleden, die met mij eenstemmig denken, zal bevonden worden te zijn aangevuld, op eene meer voldoende wijze dan ik zou hebben kunnen doen.

Ik stel onmogelijk, dat UEdel Mogenden deze gelegenheid, tot het afweren van het grootste gevaar, hetwelk ons ooit bedreigd heeft, niet ten nutte zullen besteden, en behoef nauwelijks hier bij te voegen, dat ik, hoewel ik eenige bepalingen der wet met opzigt tot de veeteelt en zuivelmaterij ruimer gesteld had gewenscht te zien, vóór dezelve zal stemmen.

TER LEEUWARDER COURANTDRUKKERIJ.